



VÁROSVÉDŐK HÍRLEVELE

A Város és Faluvédők Szövetsége -Hungaria Nostra - elektronikus kiadványa
2020. III. évfolyam 4.szám



Tartalom:

Ünnepi köszöntő.....	2
Ifjúsági Pályázat kiírás.....	3
A 2019-2020 évi pályázat nyertesei.....	4
Hírek Mohácsról	5
Hírek Kárászról.....	6-19
ICOMOS Hírek.....	20
Hírek Martfűről.....	20-24
Hírek Jászfényszaruról.....	25-27
Hírek Szombathelyről.....	28-32
Hírek Tapolcáról.....	33-35
Hírek Várpalotáról.....	36-40
Hírek Keszthelyről.....	41
Könyvajánló, lapszemle.....	42-46
A Magyar Fotográfiai Egyesület.....	47
Hírek Partiumból.....	48
Figyelmükbe ajánljuk.....	49-51

Szövetségünk elnöksége, választmánya, és ellenőrző bizottsága nevében
kívánok minden kedves
tagegyesületünknek, barátainknak,
ismerőseinknek:

koronavírus mentes

**Kellemes Ünnepeket,
sikerekben, egészségben gazdag
Boldog Új Évet!**

Ráday Mihály
elnök



FIATALOK AZ ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI KÖRNYEZET VÉDELMEÉRT

1991 - PÁLYÁZATI FELHÍVÁS - 2021.

8 éves kortól 18 éves korig

A VÍRUS JÁRVÁNY ÁTALAKÍTOTTA A MINDENNAPJAINKAT, DE AZ
EMBERI KAPCSOLATAINK, ÉRTÉKEINK ÉS HAGYOMÁNYAINK TOVÁBBRA
IS FONTOSAK, MEGISMERÉSRE, MEGŐRZÉSRE MÉLTÓAK, EZÉRT

mint 30 éve minden évben, ismét kíváncsiak vagyunk arra:
SZERINTED MELYIK AZ A NEVEZETES, MEGŐRZÉSRE MÉLTÓ
ÉPÍTETT VAGY TERMÉSZETI ÉRTÉK, NEVES SZEMÉLYISÉG,
TOVÁBBÖRÖKÍTENDŐ CSALÁDI EMLÉK VAGY TÁRGY A
KÖRNYEZETEDBEN, TELEPÜLÉSEDEN, AMELYRE A
LEGBÜSZKÉBB VAGY ÉS AMIT A BARÁTAIDNAK IS SZÍVESEN
MEGMUTATNÁL?

AJÁNDÉKTÁRGYAK, SOK SOK SZÉP KÖNYV KIOSZTÁSA MELLETT

MI A LEGJOBBAKAT KIÁLLÍTJUK!

A pályázatok értékelésére várhatóan 2021 tavaszán kerül sor, a díjátadó ünnepség
2021 májusában lesz Budapesten a Budapesti Történeti Múzeumban.

**A DÍJAZOTTAK pedig EGY REMEK CSAPATBAN ÉRDEKES
ÉRTÉKMEGŐRZŐ MUNKÁBAN VEHETNEK RÉSZT NYÁRON A
VÁROS- ÉS FALUVÉDŐK SZÖVETSÉGE ÁLTAL SZERVEZETT
Országos Ifjúsági Örökségvédő Táborban!**

**Bátran fogalmazd meg gondolataidat akár képzőművészeti alkotásban,
akár versben, akár prózában, akár egy CD-re rögzített zenei alkotásban.**

Önálló megfigyeléseket, önálló véleményeket várunk!

(Amennyiben lehetőségek van rá, kérjük digitálisan is küldjétek el pályamunkákat!)

Az írásos pályaművek terjedelme 5-15 A/4-es oldal lehet mellékletek nélkül. A pályaművek értékét
növelhetik a témához kapcsolódó fotók, rajzok, térképvázlatok.

A képzőművészeti pályázatok tetszőleges technikával készülhetnek.

A makettek mérete max. 50cm x 50cm x 50cm lehet.

Pályázni lehet egyénileg és csoportosan is.

A pályázatok elbírálása korcsoportonként és témakörönként külön-külön történik.

**A pályázatokon kérjük olvashatóan írjátok a neveteket, életkorotokat,
iskolátok nevét, címét, vagy lakcímeteket, e-mail címet, esetleg telefonszámotokat!**

A pályázatok benyújtási határideje: 2021. február 28.

Cím: Város- és Faluvédők Szövetsége (Hungaria Nostra)

1126 Budapest, Szoboszlai u. 2-4. vagy Postacím: 1531 Budapest, Pf.: 22.

Az irodában személyesen is átvesszük a pályázatok 2021. február 28-án 20.00 óráig, postán –
postabélyegzővel igazoltan – 2021. február 28-án 24.00 óráig kérjük feladni.

A pályázatok benyújtása után a pályaművek a Szövetség tulajdonát képezik.

Esetleges visszaszolgáltatásuk egyedi kérelem alapján lehetséges.

(A visszakért pályázatok átvételére 2021 őszén a Szövetség irodájában van lehetőség előzetes telefonos egyeztetés alapján,
visszapostázásra nincs lehetőség.)

A pályázatokkal kapcsolatban bővebb felvilágosítás a Szövetség irodájában:

Tel.: 06-20-771-21-75, illetve e-mail-en: hungarianostrairoda@gmail.com

A 2019 – 2020. évi, Fiatalok az épített és természeti környezet védelméért-pályázat nyertesei

Kedves Pályázók, kedves Fiatal Városvédő Barátaink!

A Város- és Faluvédők Szövetségében (Hungaria Nostra) mint az elmúlt 29 évben, idén is nagy örömmel fogadtuk mindannyian, mennyi szép, értelmes, érdekes és tartalmas anyagot kaptunk tőletek, illetve szüleitektől, tanáraitoktól, több település városvédő egyesületétől, akiknek ezúton is köszönjük az értő segítségét, fáradozását.

A vírus okozta helyzet felborította több évtizedes gyakorlatunkat, a zsűrizés megszervezése sem volt egyszerű és végül a kiállítást sem tudtuk megrendezni. A tervek szerint – a hagyományoknak megfelelően - a Budai Várban vártunk volna Benneteket tavasszal az ünnepélyes díjkiosztón és kiállításmegnyitón, de a járvány miatt el kellett ezt halasztani őszre, végül december elejére. Sajnos egyik alkalommal sem sikerült megrendezni, de reménykedünk abban, hogy ezt pótolni tudjuk majd jövő nyár elején.

Az viszont jó hír, hogy legalább a honlapunkról és Hírlevelünkéből értesülhettek az eredményekről, arról, hogy a közel kétezer beérkezett munka közül kiválasztott, legjobbnak ítélt pályázatok alkotói milyen díjat, jutalmat nyertek, és ha a vírus helyzet engedi, 2021-ben a budavári kiállítás megnyitóján jelentkezhetnek a nyári városvédő táborba is, ahol szívesen látunk Benneteket.

Szeretettel gratulálunk a nyerteseknek. Valamennyi pályázót arra biztatjuk, induljon a következő pályázaton is, reméljük, hogy találkozunk munkáitokkal a jövőben is.

Ráday Mihály
elnök

A díjazottak teljes listája az alábbi linken található:

http://www.vfsz.shp.hu/hpc/web.php?a=vfsz&o=hirek_aktualitasok_GR8H



Hírek Mohácsról



www.youtube.com/watch?v=KtgcL-nMDDk

A video a fenti linken tekinthető meg.



Hírek Kárászról

13. szám

2020. 09. 20.

A KÁRÁSZI FALUSZÉPÍTŐ EGYESÜLET ÉS A HUNGARIA NOSTRA KIADVÁNYKÖNYVTÁR KÖZÖS LAPJA



Mit is lehet a vizről írni? A víz az egyik leghétköznapiabb dolog a világon, ha csak úgy felületesen gondolunk rá. Víz az óceán, a tenger, a Balaton, a Duna, a Völgysegi patak, víz az eső, a hó, a jég és a csapból is az folyik.

Szükségünk van rá – de mást jelent nekünk, itt a Kárpát-medencében és mást a Szaharában. Van, hogy túl sok van belőle, mint ahogyan azt kis patakunk néhányszor már megmutatta: vitte az aszfaltot, a farakást, a malacokat, amit ért. Van, hogy túl kevés, volt már, hogy kiszáradt – hogy saját környezetünkben hozunk példát.

A víz értékét Dusán sorainál tömörebben nehéz lenne összefoglalni:



„Hogy értsd, egy pohár víz mit ér, ahhoz hőség kell, ahhoz sivatag kell.”

Kicsit drámaiban és globálisabban: néha annyira sok, hogy belehalunk, máskor annyira nincs, hogy abba pusztulunk bele.

Ha kicsit tudományosabban közelítünk hozzá, a víz egészen különleges elem: a kémiai vegyjelét azért mindnyájan tudjuk, bár... Sándor György pár évtizeddel ezelőtt azzal riogatta az utca emberét, hogy a Balaton annyira szennyezett, hogy kétharmada hidrogén – és nagyon sokan teljesen megrettentek.

A víz 100 °C-on forr, de nagyon magas helyen, kisebb nyomáson már előbb. 0 °C-on jéggé fagy, de bizonyos anyagokkal keverve cseppfolyós maradhat, pl. ha télen felszórjuk a járdát, - 5 °C -ig nem válik csúszássá.

Halmazállapotától függően leforrázhat, avagy fagyási sérüléseket okozhat, egyes szerves molekulákkal kapcsolódva savas eső formájában lemarhatja a fák levelét, a szobrok felületét.



Ha a lábunkat beledugjuk a patakba, vagy egy tóba, lágyan simogat, de szökőár formájában ugyanő házakat, hidakat képes összetörni. Iztelen, mégis szívesen isszuk. Alaktalan és átlátszó – de milyen más, ha tengerként látjuk, érzékeljük!

Boldogan költünk arra, hogy mellette nyaraljunk, bele vessük magunkat – pedig tudjuk, évente több tízezer lelik benne halálukat.

A víz nem ismeri a fizikai és kémiai szabályokat: a legtöbb anyag térfogata nő, amikor felmelegedik és csökken, amikor lehűl. A víz is így van: egy darabig aztán közel a fagyásponthoz teljesen logikátlan módon tágulni kezd. Ez a jégkristályok térbeli szerkezetének köszönhető, táguláskor olyan erők szabadulnak fel, amelyek a legerősebb anyagokat is szét-törnek (aszfalt, vízcsövek). Ezért fordulhat elő, hogy a jég úszik a víz

13.szám

2020. 09. 20.

tetején, és a víz felszínén jégpáncél képződik, ami megakadályozza a tengerek, óceánok befagyását, megvédve a benne lévő életet. A víz az egyetlen olyan kémiai anyag, amely természetes módon mindhárom halmazállapotában előfordul a földön: jég, víz, gőz. Érdekes a felülete is – nem érezni túl határozottnak, de ha óvatosan töltünk tele egy poharat, egy darabig még összetartanak a molekulák, mintegy boltozatot vonnak a pohár tetejére, vagy ahogy az esővíz cseppekké áll össze az autó tetején és amikor lapos kövek pattognak a felületén. És arról is vannak élményei az embereknek, ha rossz szögben csobbannak a trambulinról a vízbe.

A víz életünk alapja. Fenntartja a Föld klímarendszerét, az élet kialakítása és fenntartása szintén tőle függ. Egy krumpli 80 %-a víz, egy baktériumnak 75%-a, a paradicsomnak 95%-a. A mi testünk 65%-ban vízből áll. A víz elengedhetetlenül fontos az élet számára, és van is bőven Földünkön, hiszen mintegy 75 %-át víz borítja – a Föld, a „kék bolygó” vízkészlete évmilliók óta állandó, mely összesen 1 384 000 000 km³ víztömeget jelent. Csakhogy ennek a hatalmas mennyiségnek túlnyomó többsége halálosan mérgező, gondoljunk a sós tengervízre. Marad 3 % édesvíz, de nagy része jég, gleccser, vagy hozzáférhetetlen mélységekben található. Marad 1 % tavakban, folyókban és ennek is csak 0,3-0,5 %-a iható. Ezzel kellene okosan gazdálkodnunk! Eloszlása nagyon szélsőséges, a legnagyobb mennyiség Észak-Amerikában, a legkevesebb a Góbi sivatagban található, feszültségeket okozva népcsoportok, országok között.

A klímaváltozás ezt a kényes egyensúlyt veszélyezteti, csapadékviszonyok változnak sok területen, a kiszáradás és az elsivatagosodás fokozódik (eltűnő vizek, kiszáradt tavak) hó- és jégtakarók

olvadnak; a sós, óceáni vizek a földalatti édesvízkészletekkel keveredhetnek.

A természetes vizek védelmének fontosságára egyre több szervezet hívja fel a figyelmet, az édesvíz hiánya egyre nagyobb méreteket ölt. 50 ország küzd vízhiánnyal, az elmúlt 50-60 évben megduplázódott a felhasználás mennyisége, növekszik a népesség, fokozódik a pazarlás, a környezetszennyezés.

Miközben a gazdag országok a szennyvíz nagyjából 70 százalékát tisztítják, világszerte átlagosan a szennyvíz 80%-a kezeletlenül kerül a környezetbe.

Konfliktusok, háborúk alakulhatnak ki vízben gazdagabb és szegényebb országok között, évek óta zajlik Etiópia, Szudán és Egyiptom között a vita a Kék Niluson épülő duzzasztó miatt, és a víz nemcsak itt, előbb-utóbb mindenütt kulcsfontosságú lehet, lesz.

**„Se ízed nincs, se
zamatod,
nem lehet
meghatározni téged,
megízlelnék, anélkül,
hogy megismernének.
Nem szükséges vagy
az életben:
maga az élet vagy.”
(Saint-Exupéry)**

/Árásomban Lévai Péter: Az anyag új halmazállapotai,
Bill Bryson: Majdnem minden rövid története,
Kékody-Nagy László: Víz a környezetünkben,
J.R. dos Santos: Életjel c. műveit és Mezei Anna alkotásait
használtam fel./

Mezei Attiláné

14. szám

2020. 10. 20.

**A KÁRÁSZI FALUSZÉPÍTŐ EGYESÜLET ÉS A HUNGARIA NOSTRA
KIADVÁNYKÖNYVTÁR KÖZÖS LAPJA**

Prológ

Előszót írni egy közel százéves tudós filmjéhez kapcsolódó cikkről úgy, hogy a fél életem a fák feldolgozásával telt, nem egyszerű feladat. Mindenesetre, fogadják el, hogy bármilyen színekben is tevékenykedtem az adott időben, az aktuális zöld szervezetek óvó hálójába alátettem.

Előszót írni úgy, hogy az emberfia kénytelen-kelletlen elindul autóval bárhova és az utak szélén csak szemét van és szemét. Nem vagyok benne biztos, hogy mindez a migrációval magyarázható. Úgy gondolom, szót kell emelnünk az ésszerű óceáni halászat mellett is, de végre az ötméteres körzetünkben kellene rendet tennünk.

(Mezei Attila)

David Attenborough: Egy élet a bolygónkon

David Attenborough új filmje nem kíméli a nézőt. Kíméletlen objektivitással és lenyűgözően erőteljes felvételeken keresztül mutatja be, hogy az emberi tevékenység következtében mennyit változott a Föld már az ő életében is – de még inkább, hogy mi fog történni vele a nem is olyan távoli jövőben, ha nem cselekszünk időben.



2030-as évekre az Amazonas száraz szavannává válik. Az Északi-sark nyári jégtakarója teljesen eltűnik. Élőlények tömegei pusztulnak ki, a víz körforgása megváltozik szélsőséges időjárást és elsivatagosodást okozva; a globális felmelegedés üteme pedig tovább gyorsul.

A 2040-es évekre az Északi-sark közelében felolvad az addig fagyott talaj és ezáltal nagy mennyiségű metán, vagyis még a szén-dioxidnál is erőteljesebb üvegházhatású gáz kerül a légkörbe. A klíma változása még drasztikusabb ütemben folytatódik.



A 2050-es évekre a korallzátonyok elpusztulnak az egyre melegebb és egyre savasabb óceánokban, és a halállomány nagy része elpusztul.

Az 2080-as évekre világméretű élelmezési válság következik be. A növényeket beporzó rovarok eltűnnek, az időjárás pedig egyre kiszámíthatatlanabb lesz.



14. szám

2020. 10. 20.

A 2100-as évekre a bolygónk átlaghőmérséklete négy fokkal melegebb lesz, mint most. A Föld nagy része lakhatatlanná válik, és emberek millió vesztik el az otthonukat. A Föld történetében hatodszor megtörténik az élőlények tömeges kihalása.

Miközben a könnyeimet nyelem, kétségbeesetten számolok a fejemben. 2030-ban 37 éves leszek, 2050-ben 57; és ha szerencsém van, még 2080-ban is csak néhány évvel leszek fiatalabb, mint most David Attenborough. A három unokaöcsémre gondolok, a barátaim gyerekeire; és persze az enyémeke is, mert remélem, hogy lesznek.



Látni fogjuk mindazt, amiről Attenborough beszél. Látni fogjuk, ahogyan a Földből, amit ma ismerünk, pusztaság válik, és a civilizációnk nagy eséllyel összeomlik. Nem a távoli jövőben élő generációk, még csak nem is az unokáink, hanem mi és a gyerekeink.

Szerencsére a film nem ér véget itt és nem hagyja ott a nézőt a kanapén zokogva. Attenborough elmondja azt is, hogy ennek nem kell megtörténnie. Most még megelőzhetjük a világméretű katasztrófának ezt a sorozatát. Most még átállhatunk a fosszilis energiáról a megújulóra, megaka-

dályozva ezzel a bolygó felmelegedését. Most még helyreállíthatjuk a bolygón a biológiai sokféleséget: még ültethetünk új erdőket a kiirtottak helyére, még megakadályozhatjuk a tengerek és óceánok ökoszisztémájának összeomlását a halászat körültekintő korlátozásával. Csak rajtunk múlik. Nem kell hozzá más, csak akarat és határozott, a helyzet komolyságának megfelelő lépések a döntéshozók részéről.

A film nem mondja azt, hogy mindennel elkéstünk, és nem akar minket kétségbe ejteni – de nem is áztat minket hamis és olcsó reménnyel. Hogy azonnali cselekvésre van szükség, azt régóta tudjuk-halljuk.

Ha nem hisszük el a hetente tüntető fiataloknak, mondván, hogy tapasztalatlanok és nem tettek még le semmit az asztalra – hát akkor higgyük el a 94 éves David Attenboroughnak, aki jóformán egész életét az élővilág tanulmányozásával és tudományos ismeretterjesztéssel töltötte.

/Mezei Virág/



/A képek a „Pixabay” ingyenesen letölthető oldalról származnak, a rajz Vass Luca alkotása./

15. szám

2020. 11. 20.

**A KÁRÁSZI FALUSZÉPÍTŐ EGYESÜLET ÉS A HUNGARIA NOSTRA
KIADVÁNYKÖNYVTÁR KÖZÖS LAPJA**

A jövőkép elég komor

Persze az igaz, amit Attila írt, hogy mindenkinek először a saját portáján kéne söpörni. De nehéz, mikor azt látjuk, hogy a döntéshozók, akik a környezetszennyezésből nagy hasznot húznak, csöppet sem törődnek a Föld jövőjével. Szelektíven gyűjthetjük a szemetet, de ha nem hasznosítják újra, akkor minek? Nem égetek szemetet, de az utcán járva érzem, bizony sokan azzal fűtenek. Nem szeretnék pálmaolajat használni, hogy ne irtsák ki az őserdőket, hogy pálmákat ültessenek a helyére. De ha körülnézünk, szinte mindenben van. A Ráma margarint is abból készítik, eddig meg voltam győződve, hogy napraforgó olajból. Habár az sem jó, hiszen a napraforgó táblákat gyomirtóval permetezik le, hogy egyszerre száradjanak be a fejek. Kérdem, mit tehetünk? Költözzünk ki tanyára és bioüzemmodra váltsunk? Akkor is kell használni mosószert, fűteni kell valamivel. Mindenki nem tud víz vagy szélerővel áramot előállítani. Lehet, hogy a napenergia környezetkímélő, de miből állítják elő a paneleket? Amit már nem használnak, azt hogy fogják megsemmisíteni? A rengeteg állványt, amire teszik, miből készítik? Az előállításuk is környezetkímélő? Annyi a kérdés, olyan sok összefonódás van. Hiszen, akik az őserdőben élnek és pálmákat telepítenek, abból jobban meg tudnak élni, akkor ki mondhatja nekik, hogy maradjanak az őserdőben és éljenek úgy, mint a kőkorszakban?

Nagyon nehéz téma és olyan kicsik vagyunk hozzá. A lelkiismeretünknek tesszük a legjobbat, ha a házunk táján söprögetünk, de azért a lelkünk mélyén tudjuk, hogy ez vajmi kevés! Sajnos a pénz és a pénz az, ami mozgatja a világot és az fogja az emberiség vesztét okozni. Minket meg manipulálnak a médiával, úgy tudják a szavakat forgatni, hogy a fehér feketének tűnik és fordítva.

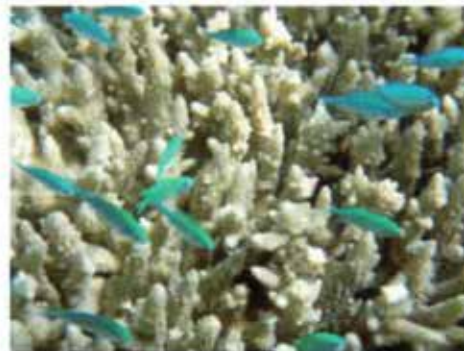
/Olvasói levél, Hochrein Andrásné Kati/

A levélben feltett kérdések azt hiszem, sokunkat gyötörnek. Sokan hiszünk benne, hogy minden egyes embernek felelőssége van – de nem csak a saját lelkiismeretünket nyugtatjuk-e meg, amikor szelektíven gyűjtjük a szemetet vagy kerüljük a pálmaolajat tartalmazó termékeket? Attenborough új filmjében engem talán semmi nem viselt meg annyira, mint az, amikor a megoldásról beszélt; amikor arról beszélt, hogy hogyan kerülhetjük el a klímakatasztrófát, alig sorolt fel olyan példákat, ami rajtunk, az egyes embereken múlik.

Ahhoz, hogy valódi változás történjen, olyan döntéshozók kelljenek, akik felelős és határozott lépéseket tesznek például a szén-dioxid kibocsátás csökkentése vagy a biodiverzitás csökkenésének megállítása érdekében. Ez valóban "nem a mi szintünkön" fog eldőlni.

De - legalábbis mostanában ezzel biztatom magam - ez nem azt jelenti, hogy eszköztelenek vagyunk, sőt. A hatalmunkban áll nyomást gyakorolni a döntéshozóinkra. A hatalmunkban áll elmenni szavazni, és olyan döntéshozókat választani, akik a bolygónk jövőjét is szem előtt tartják. Ne becsüljük ezt alá.

A film bemutat olyan konkrét, látványos eredményeket, ahol az emberi tevékenység megváltoztatásával kisebb terhet róttak a természetre - amely ezt szinte azonnal meg is hálálta.



15. szám

2020. 11. 20.

Palaun veszélyben voltak a korallzátonyok, a túlhalászás miatt a halállomány drasztikusan csökkent. Korlátozták, néhol teljesen be is tiltották a halászatot – és rövid időn belül helyreállt a veszélyeztetett terület egyensúlya, elkezdett növekedni a halállomány, lassan a halászható területeken is érezhető lett a szaporulat! A National Geographic Társaság támogatásával több hasonló védett tengeri vízterületet sikerült létrehozni – erről a Nat-Geo 2020. novemberi számában olvashatunk, a Herman Ottó Könyvtárban megtalálható.

Hollandia sűrűn lakott terület, meg kellett oldaniuk, hogy kevesebb földterületen termeljenek. Mindenféle modern megoldásokat találtak ki, polcokon, szinte emeleteken élnek a növények, új technológiák születtek:

„A gazdaság egy részén pontgazdálkodás folyik. A talajt 10x10 centiméteres „minitáblákra” osztották fel, és minden ilyen táblába csak egy növényt ültetnek, vagy – nagyobb méretű növény esetén – egy növény több táblát is elfoglalhat. A különféle növények egymás mellett növekednek. A pontgazdálkodás csak a robottechnológiának köszönhetően működhet. Mivel többféle növényt termesztenek, jóval több rovar látható, és érezhetően javul a biodiverzitás. Nem használnak se növény-védőszereket, se műtrágyát. A talaj és a növények maguktól maradnak egészségesek.”

<https://www.agrarszektor.hu/noveny/zsenialis-ezzel-a-modszerrel-termesztenek-zoldseget-a-profi-holland-gazdak.19367.html>

<https://www.magro.hu/agrarhirek/szokatlan-termelessel-nonek-a-novenyek-a-pontgazdalkodas-soran-videoakkal/>

Costa Rica szintén nagyon látványos példa: a múlt században ¾ részét erdő borította, 1980-ra ez harmadára csökkent. A kormány döntött: őshonos fákkal újratelepítette a területet – 25 év alatt már az ország több, mint fele ismét erdővel borított!

A képek a „Pixabay” ingyenesen letölthető oldalról származnak.



A sort lehetne még folytatni - sajnos keveset hallani róluk, de több ilyen kezdeményezés van, mint gondolnánk. Nincs veszve minden, még meg lehet fordítani az eseményeket.

*

A mi hétköznapi tetteink és döntéseink ugyan az összkép szempontjából alig számítanak - de ettől még én hiszek abban, hogy van értelme a saját portánkon is söpörgetni. Van értelme megnézni, hogy mit támogatok a pénzemmel, amikor megveszek egy élelmiszert vagy egy kozmetikumot. Van értelme figyelni arra, hogy kevesebb energiát vagy ételt pazaroljak, van értelme csökkenteni a húsfogyasztásomat és van értelme törekedni arra, hogy minél kevesebb szemetet termeljek. Van értelme, hogyne lenne értelme egy kicsit közelebb kerülni a természethez, és fákat, növényeket ültetni az udvaromba, ha van. Nemcsak mi leszünk ezekről kiegyensúlyozottabbak és egészségesebbek; nemcsak a közvetlen környezetünk lesz élhetőbb és szebb - de az ilyen életmód példát, inspirációt jelenthet a körülöttünk élőknek, és őket is a természet szeretetére taníthatja. Ki tudja, hogy milyen láncreakciót indítunk el?

/Mezei Virág, Mezei Attiláné Zsuzsa/



15. szám

2020. 11. 20.

ÚJ ROVAT

Azok a tömegek, akik rendszeresen olvas-sák a lapunkat, biztosan észlelték már, hogy komoly figyelmet fordítunk környezetünk kérdéseire. A természet szeretetével, az ag-gódással és a megismerés vágyával magya-rázható ez. Az utóbbihoz kötődik szorosan új próbálkozásunk, a gombákkal kapcsola-tos sorozat.

Az első cikk annyira személyes, ismeretter-jesztő és tudományos, amennyire gondol-tuk. Szerzője pedig Kárászon szervezte az ország első gombász gyerektáborát és ál-landó résztvevője, előadója a „Gombász ünnepeknek”.

Kicsit magasra került a léc, biztosan lever-jük időnként, de a csodálatos gombavilág-gal kapcsolatos ismertetőinkre ezután is számíthatnak!

Mezei Attila

A TEREPI GOMBÁSZATTÓL A GENETIKAI VIZSGÁLATOKIG

(a gombahatározás sokszínűsége)

10 éve, egy gombagazdag őszi napon kez-dődött. Mára hobbi, munka, életcél vált be-lőle. Gombászat.

Mint minden kezdő gombász, én is azzal a problémával szembesültem először, hogyan is kezdjek neki egy általam ismeretlen gomba meghatározásához. A természet, a rengeteg terepi gyakorlat, a segítőkész gombász társak, nagy tudású mikológusok, és

örök mozgatórugóm, a kíváncsiság, hozzá-segítettek azokhoz a tapasztalatokhoz, me-lyeket a 10 év során szereztem a gombaha-tározás kapcsán, és amiket –alaposan tömő-rítve – most a kedves olvasóknak is megpró-bálok átadni. Az egyszerűség kedvéért kife-jezetten a kalapos nagygombákra vonatko-zóan.

A természetben járva a gombászat során a termőtestek külső, ún. makromorfológiai bélyegeit térképezzük fel. Az elsődleges cél, hogy legalább nemzetségre meg tudjuk határozni a gombát. Mi mindent érdemes megfigyelni? A látásunk segítségével a termőtest (és ezen belül a kalap, termőréteg-tartó, tönk) méretét, színét, alakját, felépíté-sét, mintázottságát, tejnedv meglétét. Ennek bemutatására talán a legmegfelelőbb alany (és mindenkinek ezzel a fajjal kéne kezdeni a tanulást) a gyilkos galóca (*Amanita phalloides*), hisz a természet megáldotta sok olyan határozóbélyeggel, ami fontos a gombák alaktanának megismeréséhez. Megta-nulhatjuk rajta, mik azok a szabadonálló le-mezek, a gallér, a bocskor, és a kigyóbőr-mintás tönk.



Gyilkos galóca (*Amanita phalloides*)

15. szám

2020. 11. 20.

A tapintásnak nagy szerepe van a termőtest állagának megismerésében. Biztosan sokan átélték már például azt az érzést, mikor egy csigagombát megfogva, szinte kisiklik a kezünkből a rajta lévő nyálkaréteg miatt.

Az orrunkat is javasolt használni. Szagolni mindig a termőrétegtartó felől érdemes, mert ott a legintenzívebb a szag. Aki egyszer igazán mélyet szippantott a májusi pereszke (*Calocybe gambosa*) illatából, becsukott szemmel is felismeri.

A galambgombák (*Russula*) nemzetségénél az ízlelés is fontos szerepet játszik a szakellenőri vizsgálat során. Előfordul, hogy olyan galambgombát hoznak hozzám, amit faji szinten nem tudok meghatározni. Ilyenkor egy picit darabot letörök a lemezekből, megrágom, majd kiköpöm. Amelyiknek finom az íze, azt visszaadom, mert lehet, ám amelyik csíp vagy keserű, az bizony a kukában végzi. (Itt engedjenek meg egy zárójel gondolatot! Mindenképp meg kell említenem, hogy ezt a módszert csak az végezze, aki 100% biztosan meg tudja határozni, hogy galambgombát tart a kezében. Ez ugyanis nem játék. A minap egy idős néni egy kosár gombát hozott hozzám vizsgálatra. A tönköket precízen levágta, még a szedéskor. Volt benne jó pár finom, ehető, dióízű galambgomba kalap, és egy gyilkos galóca kalap is, amit galambgombának szedett. Felülről nézve valóban nagyon hasonlítottak egymásra.) És persze az örök szellemesség a gombászok körében, a hallásunk, hiszen vannak csengettyűgombák, trombitagombák, kígyógombák :)



Vérző kígyógomba (*Mycena haematopus*)

Egy idő után, amikor már rendelkeztem egy alapszintű ismerettel a gombák terén, rájöttem, hogy vannak nemzetségek, és benne fajok, amiket bármennyire is szeretnék, akkor sem tudok csak a külső jegyeik alapján megkülönböztetni egymástól. Így kerültem közelebbi – az évek során pedig „mély” – kapcsolatba a kígyógombákkal. Tudni akartam, hogy az a sok kis hasonló, például barna színű kígyógomba, mind egy faj-e, de nem volt a kezemben (és a tudásomban) olyan módszer, amivel ezt kideríthettem volna.

Végül a megoldáshoz vezető utat a felsőfokú gombaszakértői képzéstől kaptam, ahol bevezettek minket a mikroszkópozás rejtelmeibe. Amikor először megláttam egy kígyógomba lemezének élet a mikroszkóp alatt, tudtam, ezt kerestem. Csodálatos, lenyűgöző világ tárult elém, ami máig is elvarázsol.

A mikroszkópos vizsgálat során azokat a fajra jellemző mikromorfológiai tulajdonságokat vizsgáljuk, amiket egyébként szabad szemmel nem látunk.

A kígyógomba (*Mycena*) nemzetségnél maradvá, ilyenek például a spórák alakja, mintázottsága, mérete. A cisztidiumok (terméketlen hifa-végződés) a lemezek élén, oldalán, kalapbőrben, tönkön. És gyakran a kalapbőr szerkezetét is göröcső alá kell vennünk, hogy megtaláljuk azokat a fajra jellemző mikrobélyegeket, ami alapján el lehet különíteni az amúgy külsőre nagyon hasonló fajokat.



Fehértejű kígyógomba (*Mycena galopus*) lemez élén lévő cisztidiumai

15. szám

2020. 11. 20.

Mi történik akkor, ha még ez a módszer is kevésnek bizonyul? Ha olyan fajt találunk, amit még így sem tudunk beazonosítani? Ilyenkor a választ egy viszonylag „fiatal” módszer segíthet megadni, a molekuláris (DNS-szekvencia) vizsgálat. „Definíció szerint a DNS-szekvenálás az a folyamat, melynek során meghatározzák a DNS molekula nukleotid-sorrendjét.” (A biokémia és molekuláris biológia alapjai Nyitray László, Pál Gábor (2013))

Ugye fogják a fejüket? Én is :) Mivel nem értek hozzá. Ám, mint a gombákkal tudományosan is foglalkozó ember, mégis tapasztalom e módszer hatását a mikológiára, ami elég megosztó a gombászok körében.

Hisz „egyik pillanatról a másikra” fajok, nemzetségek „születnek”, fajok kerülnek át más nemzetségbe (de akár más családba is). Többen úgy gondolják, lehetetlen követni ezeket a változásokat. Azoknak, akik a tudomány nem ezen részével foglalkoznak (ahogy én sem), nem egyszerű dolog, és azt gondolom, hogy nem is mindenkinek szükséges. A molekuláris vizsgálat módszere segít jobban megismerni a gombák világát, fajgazdagságát, rendszerét, fejlődését. Meglátni az összefüggéseket. Nekem egyre egyértelműbbnek tűnik, hogy ezen a ponton kettéválk a mikológia egy gyakorlati és egy elméleti sakra. De a kapocs megmarad. Mert terepi gombászok nélkül nem kerülnek a mikroszkópos és a molekuláris vizsgálat asztalára új, eddig ismeretlen, vagy ritka fajok. Hasznos és előremutató lehetne ennek a három fajhatározó módszernek az együttes felhasználása. Egymást segítve, kiegészítve szolgálhatnák a mikológia előre haladását.

Ezért arra ösztönzöm Önöket, hogy menjenek ki a természetbe és gombásszanak! Cserébe nyugalmat, csendet, harmóniát, érdekes felfedezéseket, és akár egy finom vacsorát is kaphatnak. És járjanak nyitott szemmel, legyenek kíváncsiak!

Ki tudja, talán Önök találnak egy ritka gombafajt, és részesei lehetnek a tudomány fejlődésének.



*/Fedor Ilona felsőfoki gombászakértő,
gomba-szakellenőr/*

Egy kiállítás képei...



/Egy rajz a Gombászház Vass Anna képeinek jelenleg is megtekinthető kiállításából/

16. szám

2020. 12. 20.

**A KÁRÁSZI FALUSZÉPÍTŐ EGYESÜLET ÉS A HUNGARIA NOSTRA
KIADVÁNYKÖNYVTÁR KÖZÖS LAPJA**

ADVENTI GONDOLATOK

Az idei esztendőben minden eddiginél jobban megtapasztaljuk, hogy milyen gyenge, esendő az ember, egy picike vírus térdre kényszeríti. Mégis, azt kell mondanom, hogy az imádkozó embernek nem szokatlan, vagy idegen ez a testhelyzet. Ha térdre kényszerültünk, erőnk végére értünk, pont a megfelelő helyzetet vettünk fel ahhoz, hogy szembenézzünk önmagunkkal, bűneinkkel és Isten segítségét kérjük. A Prédikátor végignézi, végigveszi az emberi élet megállóit és megtanít arra, hogy vannak életünknek gazdagodó, növekedő, bővülő időszakai és van, amikor éppen ezek ellentéte, a veszteségeket is magában foglaló, szűkülő, letisztuló-elcsendesedő időszak köszönt ránk. A bőség helyett szűkülődés, a nyereség helyett veszteség. Bizony nehéz kimondani, hogy ha a jót elfogadtuk Istentől, a rosszat is el kell fogadnunk. Advent időszaka tanít minket arra, hogy ne féljünk igent mondani Istennek, legyen hitünk és reményünk, hogy várjuk Isten szabadítását. Lehet, hogy csak egyetlen kis pislákoló gyertyalángocska ég a koszorún, de az látszik annyira, hogy odataláljunk. Jézus, a világ Világossága, aki utat mutat nekünk Isten szeretetébe, még akkor is, ha most nagyon sűrű sötétség uralkodott el a világban. Tőle pedig azt tanuljuk, hogy nekünk tovább kell adnunk a világosságot, vagyis világítanunk kell. Hogyan? A szeretet cselekedeteivel. Ha örömet és szeretetet ajánlunk, már tettél azért, hogy ne legyen olyan sötét ez a világ. Azért készítettem számotokra az adventi kalendáriumot, hogy legyen élmény és öröm az otthoni készülődés. „Megvan az ideje a megkeresésnek, és megvan az ideje az elvesztésnek.” Adja Isten, hogy megkeressük azokat a szálakat, amelyek összekötnek minket szeretteinkkel és tegyük le, hagyjuk el, vesszük el mindazokat a sallangokat és

feleslegességeket, amik ráakódtak erre az ünnepre, s amik nem is odavalók. Adjon Isten annyi világosságot, hogy tisztán lássuk, merre is kell mennünk, hogy a karácsonykor testté lett isteni Szeretethez eltaláljunk. Ámen.

/Schaller Bernadett ev.lelkész/

Kevesen tudják, de a november utolsó péntekét követő legelső kedd, az Adakozó kedd. Nálunk még nincs divatban úgy, mint a "blackfriday", bár legalább akkora igény lenne rá. Adakozni ugyanis nem csak pénzzel, vagy tárgyakkal lehet, hanem például önkéntességgel is. Sokak fejében az önkéntesség még mindig az unatkozó háziasszonyok sportja, de aki valóban végez önkéntes munkát, az tudja, hogy ez nem így van. Önkéntesnek lenni, ha nem is dicsőség, de mindenképpen elismerésre méltó tevékenység. Önkéntesnek lenni annyit tesz, mint adni valamit, amiből nekünk elég, vagy több is van a kelleténél. Például időből, erőből, szeretetből, feláldozni a délutánunkat vagy a szombat délelőttünket azért, hogy valakinek, valakiknek segítsünk, anélkül, hogy mártírrá válnánk. Ez lehet szervezett segítség, csatlakozva egy civil szervezethez, vagy egyszerűen csak bevásárolni a szomszéd néniénél. Az én környezetemben természetes az önkéntesség, a baráti társaságomban ez nem kérdés. Szerencsés vagyok, mert önkéntesnek lenni jó, ez igazán csak szívből jöhet. Adni jó, segíteni jó, aki önkéntes, az esténként mosolyogva alszik el. Az ellenszolgáltatás nélkül végzett munka erősít, magabiztossá, önzetlenné, jó emberré tesz, a megsegített visszajelzései – egy gyermek mosolya, egy kutya hálás tekintete – megfizethetetlenek. Legyetek ti is önkéntesek. Legyetek Emberek!

Segítsetek pénzzel, adománnyal, idővel, erővel, szeretettel. És ne csak ezen a kedden ...

/Fekete Kamilla, önkéntes/

16. szám

2020. 12. 20.

A körülöttünk élő láthatatlan világ Vírus és társai

Túl sok már belőlük, másról sem hallunk, elégünk is van. De azért nézzünk rájuk most más szemmel!

Mivel mi vagyunk a teremtés csúcsa, sokszor gondoltuk már (főleg az antibiotikumok felfedezésekor), hogy legyőztük őket, – most éppen azt tanuljuk, hogy nem, nem győztük le és igazából soha nem is fogjuk, ők ott lesznek akkor is, amikor mi már sehol, amikor a Nap vörös óriás lesz és felrobban. A mi Földünk igazából az övék, a mikrobáké.

Ezek a szemmel nem látható lények rengetegen vannak, mindenütt, és ha most nagyon haragszunk is rájuk, mert „jól” felépített kis világunkat romba döntik - igazából nem élhetünk nélkülük.

Ha csak azt vesszük, hogy testünkben billiószámra élnek baktériumok, némi fogalmat alkothatunk arról, hogy mennyi lehet a számuk vízben, földben, levegőben.



A baktériumok jól elvoltak nélkülünk évmilliárdokig – ehhez képest mi egy napig sem bíránk nélkülük: nem mind gonosztevők! Segítik az emésztésünket, harcolnak más, ellenséges baktériumokkal, lebontják a cukrot, a keményítőt. Rajtuk, a testünkön kívül pedig feldolgozzák, újrahasznosítják a szemetünket, lebontják az elhullott állatokat, növényeket, tisztítják vizeinket, felveszik a levegőben lévő nitrogént, és hasznos nukleotidokat és aminosavakat állítanak elő belőle (nekünk ez ipari üzemekben nagyon magas hőfokon és nagy nyomáson sikerül – műtrágyagyártás), vitaminokat termelnek, miattuk állandó a légkör, a Föld oxigénjének nagy részét ők állítják elő.

Rendkívül gyorsan szaporodnak, és ügyesen csereberélik egymással genetikai kód-részleteiket, ezáltal villámgyorsan alkalmazkodnak és terjednek. Szinte mindenből megélnék, van, amelyik pl. sósavban lubickol, vagy plutóniumot eszik. Élnek a Csendes óceán 11 km-es mélységeiben, antarktiszi befagyott tavakban, forró iszap-gödrökben, óceáni forró kúrtokban, 600 m mély olajkútban, két éven keresztül a Holdon álló fényképezőgép lenszén.



Élnek a föld mélyében, annyira lelassulva, hogy csak évente osztoznak. Találtak mikrobát 166 éve palackozott sörben, Szibéria 3 millió éve fagyott talajában. 80 éve pihető lépfene baktériumot sikeresen felélesztettek 1997-ben. A klímaváltozás miatt olvadó jéghegyek, az északi földrészek olvadó talaja is okozhat meglepetéseket.

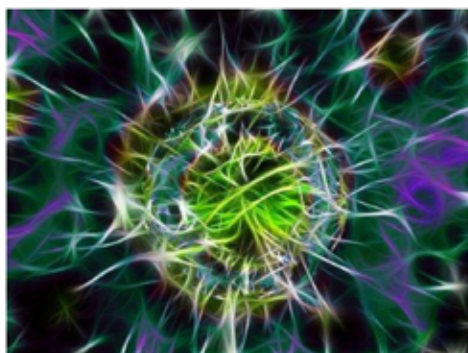
Az élet 23 főágából csak 3 látható szabad szemmel (növények, állatok, gombák). Carl Woese amerikai tudós szerint a „biomassza”, azaz az összes élőlény minimum 80 %-át a mikrobák adják. A National Geographic szerint csak mintegy ezredrészüket betegíti meg az ember. A nagy járványokra jellemző, hogy a semmiből jönnek, és teljesen váratlanul eltűnhetnek, minél agresszívabb, annál gyorsabban tűnik el.



16. szám

2020. 12. 20.

De nem vagyunk teljesen védtelenek: testünkben is 10 millió fajta védő fehérvérsejt van! S ezek mindegyike pontosan egy bizonyos kórokozó ellen hatásos, ezt a hadsereget kellene jól karban tartanunk, mozgósítanunk (ehhez ötleteket is olvashatnak a következő írásban).



Amit most átélünk, azokhoz képest, amikről olvasni lehet – csak egy barátságos mérkőzés, egy edzés.

Veszélyes játékot játszottunk a csodafegyverrel, az antibiotikumokkal, túl sokszor, időnként értelmetlenül használtuk, saját immunrendszerünk kárára.

Az sem közömbös egészségünk szempontjából, hogy az összes antibiotikum-készlet 70 %-át a tenyésztett állatok kapják – amiket mi aztán jóízűen elfogyasztunk.

A vírus az, amelyiknek csak ellenséges szándékai vannak, mégsem mondhatjuk, hogy ő igazán gonosztevő: fontos szerepet játszottak az evolúcióban, a fajok közötti génátadás nekik köszönhető – bármit jelentsen is ez...

A vírusok a legkisebb ismert mikroorganizmusok, nevük a latin méreg szóból keletkezett, 1892-ben fedezték fel őket.



Vannak génjeik, alkalmazkodnak a környezetükhöz. Csak egy fehérjeburokból és örökítő-anyagból állnak, de önmagukban nem mutatnak életjelenséget, nincs anyagcseréjük, élősködők, önálló mozgásra képtelenek, csak gazdaszervezetbe kerülve élednek fel. Élő sejtbe kerülve módosítják annak működését, majd akár többszáz példányban másolatot készíttetnek róla. Azaz arra készítetik a szervezetet, hogy saját anyagából további vírusokat állítson elő. Nem létezik jótékony, vagy ártalmatlan formája – a vírus egy évekig élettelen lehetőség, de abban a pillanatban, amikor bejut egy sejtbe, beindul a folyamat. Nagyfokú változékonyság és ellenállóképesség nehezíti meg a dolgunkat.

Minden ökoszisztémában fellelhetők, létszámukat tekintve az egyik leggyakoribb organizmusok a Földön.

(Csak érdekességképp: még a vírusoknál is vannak egyszerűbb kórokozók, a prionok, mint amilyen a fertőző szivacsos agyvelő-sorvadás (kergemarha-kór) okozója – csupán egyetlen fehérjemolekulából áll.)

Ugyanakkor az ökológiai egyensúly fenntartásában fontos szerepük van, mert sikeres terjedésükhöz feltétlenül kell a nagyszámú fogékony gazda. Így "nagy pusztítást" csak akkor tudnak végezni, ha a fogékony populáció sűrűsége egy kritikus értéket meghalad, ekkor viszont hatékonyan csökkenthetik egy-egy járvánnyal a gazdák létszámát (ld. nyulak papillomatosus járványa Ausztráliában).

Itt emlékezzünk Attenborough filmjének mondandójára – túlnépesedtünk, átléptük a határainkat, a mostani járvány talán része a klímakatasztrófának – és ezzel nem riogatni akarok, hanem arra felhívni a figyelmet, hogy a kettőt együtt kellene kezelni, jövőnk szempontjából a járvány megfékezése és a klíma védelme ugyanolyan fontossággal bír.

/Koch Sándor: Szubjektív virológia, Bill Bryson: Majdnem minden rövid története és egyéb internetes források alapján - Mezei Attilánél/

16. szám

2020. 12. 20.

Itt a vírus a nyakunkon



Hová is kapjunk, mit csináljunk? Nem bújhatunk el a szoba sarkába, élnünk kell tovább az életünket. Mint mindig és minden bajnál az első és legfontosabb dolog a megelőzés. Mondják, ha tudtam volna, hogy elesék, akkor leültem volna. Igen, meg kell próbálni megelőzni. Mossunk sokszor kezet, hordjunk maszkot, mondják. De még mit tehetünk? Nem is kell hozzá rengeteg pénz, csak végig kell gondolni, kell-e méregdrága gyógyszer? Nem biztos. Most télen nehéz kimenni a kertbe és szedni néhány gyógynövényt, amit bevetünk a téli betegségek ellen, de van a kamrában pár jól ismert szer. A savanyú káposzta C-vitamin tartalma nagyon magas, ha naponta eszünk belőle, nem kell szintetikus vitamint enni és persze nem csak C-vitamin van benne, hanem jó adag olyan baktérium, ami támogatja az immunrendszerünket. A cékla, amit finom salátának elkészítve, nyersen is megehetjük. Ha sárgarépát, zellert, almát reszelünk hozzá, citrommal, mézzel ízesítjük, kész a vitaminbomba, amiben sok a vitamin, az ásványi anyag és a növényi festékanyagok, amit bioflavonoidnak neveznek és készítmények formájában sok pénzért vehetjük meg. A petrezselyemzöld is C-vitamin bomba, bármely ételünket ízesíthetjük vele, a benne lévő klorofill is áldás a szervezetnek. A



hagyma és a fokhagyma sem maradhat ki, baktérium és vírusölő hatásúak. A fűszerek gyógyhatására is számíthatunk. A paprika, a bors, a gyömbér, a fahéj, a szegfűszeg általában minden háztartásban megtalálható és nem kell nagy mennyiség, de télen nyugodtan használhatjuk naponta őket.

Természetes anyagokat, gyógynövényeket, ha nem gyűjtöttünk, meg tudjuk vásárolni. A kasvirág régóta használt immunerősítő, a kertekben is találkozunk vele, de meg is vehetjük, csepp (graperuittal, ginsenggel kevert), kapszula és tea formájában. A sok régi magyar gyógynövény is rendelkezésünkre áll, a csipkebogyó, a kamilla, a zsálya, a citromfű, a bodza, a hárs, az akác, az útifű, a menta, a mecsekifű, (aminek kumarin tartalma vérhígító is, és talán a covid okozta vérrögződés megelőzéséhez is jó). A kakukkfű se maradjon ki, a dísnövények közül a méhbalzsam. Ha restek, elfoglaltak voltunk magunknak ezeket begyűjteni, akkor könnyen és aránylag olcsón beszerezhetjük.

A mézet, a propoliszt se felejtjük ki! Mindenki találhat magának valamit, amit szívesen fogyaszt és hisz benne.

Mit tegyünk, ha úgy érezzük, valami nem stimmel, fáj a torkunk, folyik az orrunk? A szakértők sze-

rint a covid vírus az ornyálkahártyán ill. a torkunkon keresztül jut be a szervezetbe. Gyorsan kell cselekedni. Azután már az én teóriám következik. Nem szabad továbbjutnia a hörgőkbe és a tüdőbe, esetleg az emésztőrendszerbe. A vírus hőérzékeny, tehát elő kell venni a régi nagyagyút: a kamillát. Egy edényben vizet forralunk, bele a kamillát. Biztonságos, stabil helyre állítjuk a kész főzetet, fölé hajolunk és egy jó meleg takarót a fejünkre terítünk, hogy a gőz ne szökjön el. Nagyokat szippantunk az orrunkon keresztül és időnként a száunkon keresztül is. A jó forró gőz hadd pusztítsa el a kórokozókat! Lehet, hogy nem covid vírus fertőzött meg, de minden baci

16. szám

2020. 12. 20.

és vírus kinyiffan tőle! Itt azért megemlíteném a jó meleg forralt bor jótékony hatását is. A benne lévő fűszerek, a hő, és ha vörösborból készül, akkor a biolavonoidok mind segítenek a gyógyulásban. Autóvezetés előtt nem ajánlott!

Van a kertben egy szép rózsaszín virágú szuhar, vagy bodorrózsa bokrom. Olvas-tam egyszer a vírusölő hatásáról. Gondol-tam a nyáron, hogy gyűjtök és szárítok belőle. Mikor már elég száraznak találtam, összemorzoltam a leveleket és csatos üvegbe tettem. Amikor legközelebb ránéz-tem, sajnos nagy penészszakállt növesztett,

ki kellett dobnom. Egy magyar tudós sze-rint a szuhar elpusztítja a covid vírust. Mi-vel öröközöld, ha gondom van, talán a télen szedett levelek is hatásosak lesznek - ne legyen rá senkinek szüksége!

/Hochrein Andrásné Kati, a Zsálya gyógynövény-bolt volt tulajdonosa/

A témához ajánlott, könyvtárunkban fellelhető könyvek:

Bill Bryson: Majdnem minden rövid története

Earl Mindell: Vitamin biblia

Kürti Gábor: Vitamin ABC

Dr. Teiss: Erdők, mezők patikája

Dr. Peter J. D'Adamo: Az AB0 terv

A bükki füvesember gyógynövényei

Szalai Miklós: Halimbai füveskönyv

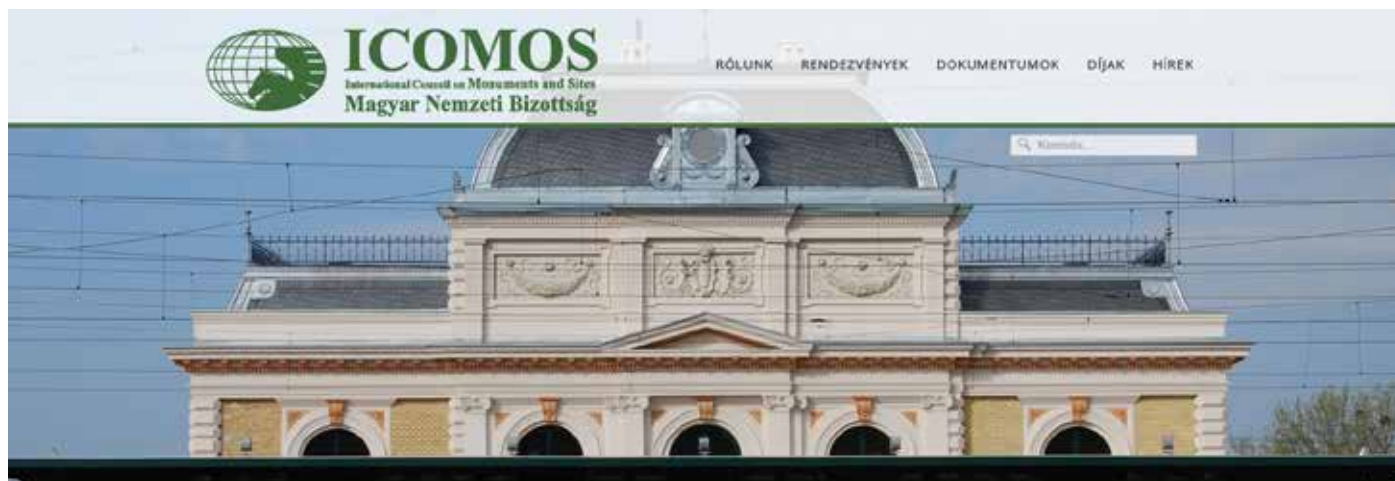
J. G. Mayer: Kis kolostori patika

BOLDOG KARÁCSONYT



KÍVÁNUNK MINDENKINEK!

ICOMOS hírek



<http://www.icomos.hu/datas/hirado/Hirado%202020%203-4..pdf>

A linkre kattintva olvasható az ICOMOS Híradó 2020. évi 3.száma

Hírek Martfűről



<https://www.martfu.hu/index.php?module=news&action=show&nid=256347>

A linkre kattintva olvasható

NYÁR, SZÜNIDŐ, VÁROSSZÉPÍTŐ TÁBOR - MARTÚ.

Hatodik alkalommal került megszervezésre és lebonyolításra a Városszépítő Tábor. Remek helyen, sok gyommal, szúnyoggal, nagy melegben becsülettel helytálltak a gyerekek és felnőttek egyaránt.

Tábor. Cserkész tábor, úttörő tábor, sport tábor, lovastábor, természettábor. No, még számtalan névvel, tartalommal, hosszúsággal, napközis vagy ott alvós, és lehetne még sorolni. A lényeg: TÁBOR!

Mi Városszépítősek a Városszépítő táborok mellett tettük le a voksunkat, mert azok működését, szervezését ismertük más Városvédő-, és Szépítő Egyesületektől. 2015-ben volt az első. S azóta, minden évben az iskola vége után közvetlenül rendezzük, amíg a családok nem indulnak el nyaralni, az unokák sem a nagymamákhhoz, hiszen azon a héten van egy délután az évzáró is.

Hogy az idén nem így volt? Mi volt ebben az évben a megszokott módon? De megvolt, lezajlott. Sok ismerős arccal. Mi felnőttek csak csodálkoztunk, hogy azok a gyerekek, akik jelen voltak az első táborainkban, az idén már középiskolásként az IKSZ-es órák letöltésére jöttek! Persze csak Ők nőttek meg, nem mi öregedtünk!!!

Az idén is Martfű Város Önkormányzatához pályáztunk a tábor költségeiért, hiszen komoly változások történtek a város nagyüzemei körül, minek következtében elestünk adományoktól.

De – ha bele gondolunk – így is van ez rendjén. Hiszen a táboros gyerekek Martfű közterületein lévő parkokban, park jellegű területein dolgoztak tagjaink felügyeletével és irányításával. Ők zömmel nyugdíjasok, de volt közöttük, aki szabadságot vett ki egész hétre, vagy a szabadnapjait töltötte a gyerekekkel. Köszönet nekik!

A „tábor” az idén is kapálta az általunk ültetett cserjesort, nyírta a szomorú epreket, festették a padokat.

Örültünk Rágyanszky István alpolgármester úr látogatásának, aki megköszönte a városvezetés nevében a tábor munkáját.

A gyerekek hősiesen küzdöttek a meleggel, a szúnyogokkal, néhányan a szokatlan fizikai munkával. Megérdemlik a dicséretet! Meggyőződésünk, hogy ők később sem ijednek meg egy kis munkától, ők biztosan megbecsülik a növényeket, a környezetüket, nem törik ki a Baba fákat, stb.!

„Cserébe” az idén is igyekeztünk a délutánjaikra változatos elfoglaltságot szervezni. Beszélgettünk korunk nagy problémájáról a természet és környezetvédelemről fotók és videók segítségével, kreatívkodtak is a gyerekek. (A Mindenki Karácsonyfájára készítettek díszes-, színes csomagolású dobozokat.) Egyik délután egy nem mindennapi programon vettek részt! A „szomszédvár” Tiszaföldvár híres, alpinista szülöttje Szlankó Zoltán tartott élménybeszámolót a hegymászásról, egyes magas hegyek varázsáról, veszélyeiről. Előadásának címe is ezt tükrözte: Túléltem egy lavinát! Hátborzongató eseménysor volt filmen és szóban. A rendezvény a Művelődési Központtal közös volt – remek helyünk volt a hűvös, szúnyogmentes moziban. Nyitottnak hirdettük meg a programot. Jöttek a mi táborosainkon túl a helyi-, és a tiszaföldvári Zöld iskola Erzsébet-táborosai, felnőttek Tiszaföldvarról és helyben Martfűről. Aki ott volt, egy érdekes, izgalmas délutánt töltött el. Másnap a csodálatosan megújult könyvtárunkat nézték meg a gyerekek, meghallgatva egy kis könyvtár ismertetőt, amelyről azonnal számot is adhattak apró ajándékokért, jutalomkönyvekért. Köszönjük! S a péntek délután, az minden évben strand. Az egész tábor – felnőttek kíséretével – kipihente a heti fáradalmait. Fürdött, szórakozott megérdemelten!

Majd a szokásos ráadás: szalonnasütés! Gyerekek, ráérő szülők, és tagjaink közül azok, akik kivették a részüket az egész heti munkából. Sok szalonna, virsli, hagyma, paprika fogyott, no meg egy kis házi pogácsa, aprósütemény! Bizony ráesteledett a csapatra! Mindenki jólakottan, vidáman köszönt el a jövő évi táborozásig. Itt akár véget is érhetne a beszámoló. De nem! Szólni kell a helyről! A Tisza Cipő Horgásztanyáról. Megint – most már 5. alkalommal – remek, kulturált helyünk volt, még szúnyog is kevesebb volt Boros-Nagy Roland egyesületi elnök jóvoltából. Nem tudjuk kellően megköszönni a Horgászegyesületnek, hogy ott tarthatjuk a táborainkat. A környezet, a Tisza, a tiszta levegő mind-mind kellemes élmény gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt. Köszönjük! A beszámoló legvégére a statisztika:

18 felnőtt dolgozott a gyerekekkel több, kevesebb alkalommal összesen 196 órát,
és 18 gyermek vette ki a részét a különböző munkákból a városban össz. 324 órát.

Az önkéntes munka díja hivatalosan 1.006,25 Ft/óra.

Így az elvégzett munka értéke: 523 ezer Ft.

Vinczéné Balogh Magdolna
elnök



Civilvezető képző tábor a városszépítők szervezésében

Civil, civilösszefogás, civil egyesület, civilmunka, civil törvény, civil társadalom, stb. A rendszerváltás óta sokszor, sokat hallhatunk ezekről a fogalmakról. Az egész társadalmunkat átfogja a magánszemélyek önkéntes, a közjó érdekében végzett tevékenységének összessége. A közjó lehet társadalmi, kulturális, oktatási, szociális, sport, természet- és környezetvédelmi, egészségügyi, stb. vonatkozású. A lényeg az egyének önkéntességén van, s a közös tenni akaráson. A kettő együttes, szervezett meglétekor beszélhetünk civil szervezetről.

Martfűn 17 – 20 civilegyesület működik. Pontos számot nehéz mondani, mert nem minden szervezet jelenti be megalakulását, ill. tevékenységét, vannak olyan „csoportosulások” is, akik más településen működő egyesületek „kihelyezett tagozatai”.

A sport terén tevékenykedőket leszámítva a civil egyesületek tagsága zömmel az idősebb korosztályból kerül ki, ebből adódóan majd minden egyesület küzd az elöregedéssel, a civilvezetők azon szándékával, hogy helyükre fiatalabbak kerüljenek.

E problémát tapasztalva és ismerve döntött úgy az egyesületünk elnöksége, hogy pályázati forrásból ebben az évben szervez egy civil vezetőképző tábort.

A pályázatunk sikeres lett, így felajánlhattuk a helyi civilegyesületeknek, hogy küldjenek képviselőket erre a továbbképzésre. Azért is érdemes volt ezzel a témával foglalkozni, mert vannak olyan – a Művelődési Központ hatáskörébe tartozó – csoportok is, akik most gondolkodnak az egyesületté váláson. (Ehhez tudni kell, hogy jelenleg önkormányzati-, és állami pályázati forráshoz csak bíróságon bejegyzett szervezetek juthatnak. A működéshez pedig elengedhetetlen a külső források bevonása.)

Mint mindent, ennek a pályázatnak a megvalósítását is megnehezítette a vírusjárvány. A jelentkezők egy részének kötelezően ki kellett vennie a szabadsága zömét, majd a vírushelyzet lecsengése után a táborba már nem engedték őket el a munkahelyükről.

A Civil vezetőképző tábort mi csak szerveztük. Azaz, a témában jártas előadókat kerestünk, és olyan településeket, ahol – nagyságuk révén – több civilszervezet van, akikkel megismerkedve bepillantást kaphattunk mindennapi életükbe, megismerkedhettünk sikereikkel és problémáikkal.

Az egy hetet a megalakulás jogi teendőinek megismerésével kezdtük, majd a – mus – pályázatírás témája következett. Szó volt, (és gyakorlatban is be lett mutatva) az önkormányzatunkhoz benyújtandó pályázatok tudnivalóiról, majd a Jnk-Szolnok megyei CIC (Civil Információs Centrum) pályázatokért felelős vezetőhelyettese a NEA (Nemzeti Együttműködési Alap) pályázatok legfontosabb tudnivalóit ismertette. (Itt két kategória van. A „kis NEA”, amely egyszerűsített, és 200.000 Ft összegű, és a zömmel szakmai programok megvalósítására a 3,5 millió Ft-ig, a „nagy NEA”. A kisebb egyesületeknek az utóbbi „nagy falat”, főként az elszámolás nagyon merev, bürokratikus volta miatt.)

Az elméleti tanulás egy közösségsszervező előadásaival folytatódott. A debreceni előadó saját-, és a civilszervező „szakma” nagyjainak tapasztalatai alapján tételesen ismertette, hogy milyen előzetes felmérések, mozgósítások után, milyen lépésekkel, módszerekkel érdemes egy-egy közös munkába belefogni. Mire kell figyelni, hol, mik lehetnek a buktatók a megvalósítás során. Majd az értékelés, és az utógon-dozás fontosságáról is beszélt.

Szokatlan, ismeretlen terület volt a jelenlévők egy részének. Különösen azoknak, akik nem lépnek ki az egyesületük keretei közül.

Mégis sokat tanulhatott az elhangzottakból mindenki.

Szólni kell a két tanulmányútról is. Cegléd és Jászberény lakosságát nézve, s abból adódóan a civilszervezetek számát tekintve is meghaladja Martfűt.

Elmondhatjuk, hogy ettől függetlenül mindkét településen hasonló gondokkal küzdenek, mint mi (előregedés, a fiatalabb korosztály nehezen aktivizálható, forráshiány, a pályázatok túlszabályozott, bürokratikus volta, stb.) Hallottunk jól használható ötleteket, fontos tudnivalókat, amelyeket a „hivatal” előszeretettel vizsgál, sajnálatos problémákat, amelyekre mi már figyelni tudunk, és programokat, amelyek örömteli sikereket eredményeztek, amelyeket lehet másolni, adaptálni.

A tábor befejezéséhez közeledve megfogalmazódott, hogy - minegy zárásként - mégegyszer jöjjünk össze. Erre a pályázat kiírója által kijelölt mentorunkat kértük fel, aki egy „élő példán” foglalta össze mindazt, amiről az elmúlt 5 napban sokat hallottunk.

Végül, de nem utolsó sorban megállapodtunk a folytatásban. Erről majd alkalmanként beszámolót olvashatnak.

Vinczéné Balogh Magdolna
Civil Kerekasztal vezető
Martfűi Városszépítő Egyesület



Hírek Jászfényszaruról

Emlékezés Oldal Károlyra (1941-2020)

Oldal Károly Jászfényszarun született 1941. május 30-án. Jászfényszarun és később Százhalombatta lakóhelyén igazi közösségi ember volt. Mint elszármazott elsőik között lett tagja a Fényszaruiak Baráti Egyesületének, még a szülői ház ált (a család tulajdonában volt) gyakran hazalátogatott. Városi és FÉBE rendezvényeken részt vett. Az ötvenes évek végén és a hatvanas évek elején, amatőr színjátszóként több darabban is szerepelt, így; A holtak nem fizetnek adót (rendezte: Hesz Ernő) vagy a Mézeskalács (rendezte: Koltay Józsefné).

Szomorúan értesültünk arról, hogy itt hagyott bennünket, nyugodj békében.

A Mézeskalács című színdarab csoportképével emlékezünk rá, és másokra is akik már nincsennek köztünk.

A csoportkép szereplőinek leiratát Szabó László: Az életem volt a fulball (felelős szerkesztő: Sugár Istvánné) könyv 53. oldaláról való, a fotót Szabó Lászlóné FÉBE-tagtól kaptam.

Kép és szöveg: Tóth Tibor

Felső sor (balról jobbra): Oláh Piroska, (?), Bukó Pál, Gyetvai Rozália, (?)

Középső sor: (?), Tanczikó Mária, Ágoston Ilona? Andorkó Zsuzsanna, (?), Zaják Szilvia, Deák Ágnes, Oláh Ágnes, Oldal Károly

Harmadik sor (balról jobbra): Mészáros Tivadar, Papp Lászlóné, Plichta Mária, Koltai Józsefné, Morvai Ferencné, Koltay József, Szabó László (ül)



FÉBE kirándulás – augusztus 29.

A júniusi lapszámban hirdettük meg egyesületünk önköltséges egynapos kirándulását Bogyiszló-Gemenci erdő-Baja-Kalocsa célállomásokkal. A járványhelyzet ellenére a kirándulásra vártnál többen jelentkeztek. A 75 fő részvevő, két autóbusz megrendelését igényelte, 2-2 sofőrrel és 1-1 idegenvezetővel, félóra különbséggel kora reggel indult útnak.

A programot, az autóbuszokat, a személyzettel együtt Credo Tours Utazási Iroda biztosította. A két autóbuszon ülők közel azonos útvonalat tettek meg, egy eltérés volt – az erdei vasút menetrendje miatt – az első csoport Bogyiszló helyett Kalocsán a Magyar Fűszerpaprika Múzeumot nézte meg.

A második autóbusz 5 órakor indult - egy pihenővel – 8 óra tájban érkezett a Bogyiszlóra. A települést 2500 fő lakja, Tolna megye keleti részén Szekszárdtól 25 km-re a Duna mentén helyezkedik el. A Bogyiszlói Tájház a község központjában 2007-ben nyitotta meg kapuit. Az épületben öt helység (tisztaszoba, hálószoza, konyha, szövőszoba, garázs) valamint az udvaron 2 db nyitott oldalú fészer található. A kinti kiállító térben a kenderfeldolgozás és földműveléshez szükséges eszközök sokaságát láttuk.

A helyi idegenvezető szólt a település múltjáról, nevezettségéről; Bogyiszlói Orchideás Erdő (36 ha), Östölgyes (87 ha), Bogyiszlói Holt-Duna (51 ha). A Tolna megyei értéktárba is bekerült a Bogyiszlói népviselet és Bogyiszlói paprika. Az ártéri erdők kiirtása után azok helyén kiválóan termesztethető lett a csípős paprika és a fűszerpaprika is. A Fényszarun is termesztett bogyiszlói paprika szülőhelyét ismertük meg. A tájház telke lenyúlik a Hold-Duna partjáig, ahol sétát tettünk és a kultúrházat útba ejtettük. A teleépülés méretéhez képest nagy épületben található a nagy múltú Hagyományörző Egyesület helysége. A jogelődöket is figyelem bevéve jövőre lesz 60 éves munkásságuk, számos elismerés, külföldi fellépés és tv felvétel fűződik nevükhöz.

Utunk következő helyszíne az 1977-től természetvédelmi oltalom alatt, aló, Gemenc (180 km²). Gemenc az ország legnagyobb, zömében erdővel borított ártere, melynek hossza 30 kilométer, szélessége pedig 7 km.

A Gemenci Állami Erdei Vasúton utazva ismerhettük meg az erdő növény és állatvilágát. Pörboly településtől a Sió csatornáig, Bányafok állomásig 31 km hosszú a vasút vonala. A csoportjaink az útvonal kb. feléig Lassi megállóig utazott. Az első csoporttal itt találkoztunk ők már visszaértek, amikor mi 10 óra 30 perckor útnak indultunk a kisvasúttal. A csoport egy külön nyitott kocsit kapott és 30 perces vonatkozás után megérkeztünk Lassi megállóba, ahol 10 perc nézelődés után indultunk vissza Pörbölyre. A vonatvezetővel megbeszélve az ideiglenes megállóhelyen a Vadmegfigyelő állomáson megállt és kb 10 perces sétával még közelebbről (karnyújtásnyira) találkoztunk gímszarvassal, őzzel és vaddisznóval (sok példányt láttunk). A fekete gólyák már tovaszálltak.

A következő helyszínünk Baja város főtere volt, ahol a Duna Wellness Hotel étteremében jó ízűen fogyasztottuk el a tartalmas háromfogásos ebédet. Ejtőzésképpen városnéző séta következett. Sokan a velencei Szent Márk térhez hasonlítják Baja főterét. A négylevelű lóhere alakban macskakővel kirakott tér közepén áll a Szentháromság-szobor. A tért határolja a volt Grassalkovich-palota, a mai Városháza, Bácskai Kultúrpalota, szálloda és üzletek. A Sugovicán átívelő hídon átsétáltunk a Petőfi-szigetre, tovább haladva a Duna és Sugovica torkolatánál található Türr-emlékműhöz, a mellette lévő Halászlát Mini Skanzenhez. A szabadprogram keretében a Sétáló utcában (Eötvös) fagyira is nyílt lehetőség.

Bajától 43 km utazás után Kalocsára érkeztünk. Az ország egyik legszebb barokk tere a barokk főszékesegyházat körülvevő Szentháromság tér, amelyet egy- és kétemeletes barokk és copf stílus épületek határolják. Az egyébként napközbe zárva levő Római katolikus Nagyboldogasszony székesegyház, esküvői násznépet várva nyitva volt. Így láthattuk Magyarország egyik legrégebbi székesegyházát. Az első székesegyház építése 1050 előtt történhetett, még Asztrik érsek idején. Az építést a király finanszírozta.

Egy közös fotózás után, az 1-es csoportot váltva az egyemeletes Viski Károly Múzeumba érkeztünk. Közel 7 ezer darabos néprajzi gyűjteményben igen változatos anyagot láthattunk múzeumi tárlatvezetéssel. A kiállító szobákban a textíliák, bútorok, cserépanyagok, archív fotók, fa-, gyékény-, vas-, üveg-, és egyéb használati eszközök, ami a népi kultúrában használatos és fellelhető tárgyakat ismerhettünk meg. Láthattuk a 19. század közepétől napjainkig kialakult kalocsai népművészet, így a fazekasság, fafaragás, bútorfestés, pingálás, hímzés és viselet emlékeit.

A földszinti termekben 1981-től közel 5 ezer darabból álló ásványgyűjteményt nézhettünk meg. Másik látványosság a kalocsai éremgyűjtemény, amely közel 9 ezer darabból áll, négy csoportra bontva. Az első csoport az antik pénzek (görög, római és bizánci), amely pénzverés kezdetét jelenti. A következő csoportot a magyar pénzek alkotják, amely Szent István királyunk dénárjával kezdődött. A harmadik csoportban külföldi pénzek találhatók. A negyedik csoportot a kegyérmek és katolikus érmek alkotják.

Az egyes csoport Bogyzsló helyett a Magyar Fűszerpaprika Múzeumot nézte meg az ún. Szent István házban, amely régen kanonokházként működött. A ház padlásterében berendezett kiállítás ismerteti a magyar fűszerpaprika-termesztés történetét, látható volt a munkafolyamatok során használt legfontosabb eszközök. A látogatás élményét fokozta a gerendákra akasztott több ezer paprika füzér látványa és illata.

A városnéző programon túl mindkét csoport a kirándulás zárasaként a Vasútállomás épületét – amely a programban nem szerepelt – nézte meg. A Kiskőrös – Kalocsa vasúti szárnyvonal 1882-ben nyílt meg, ideiglenes állomásépülettel. Az 1885-ben épült állomás 1937-38-ban Gábor Lajos (1886-1947) kalocsai festőművész tervei alapján átépítették és népművészeti motívumokkal díszítették. A falpingálásokat hét pingáló asszony végezte. A szárnyvonal már nem üzemel, a MÁV az épületet műemlékké nyilvánította. A váróteremben vasúttörténeti kiállítást rendeztek be.

Kalocsától 190 km utazás után késő este élményekkel gazdagon szerencsésen Jászfényszarura érkezett mind két kiránduló csoport.

Tóth Tibor

Fotó: Both Béla és Berzéné Magyar Krisztina



Hírek Szombathelyről

“Fogadj örökbe egy parkot” takarítási akció Szombathely

Szemléletformáló programot indított el nemrég a szombathelyi önkormányzat “Vigyázzunk Együtt Szombathelyre!” címmel. A projekt keretében indult útjára a “Fogadj örökbe egy parkot” kezdeményezés is. A város egyik legrégebbi civil szervezete, a Szombathelyi Szépítő Egyesület is csatlakozott a felhíváshoz! Az egyesület a Szent István parkot fogadta örökbe, melyet a századfordulón az egyesület, a várossal közösen hozott létre.

A park története: Az egyesület szervezte munkálatok 1890-ben kezdődtek a Kálvária-domb ligeté varázsolásával. Farkas Ferenc teológia tanár – későbbi elnök – tervezte, szervezte a munkákat, a polgármester és a városi tanács támogatásával. A szabadban pihenni kívánók részére 20 vaspadot helyeztek el, amelyeket a helyi Mayer gépgyárból szereztek be jutányos áron, darabonként 10 forintért.

A Kioszk ötlete szintén a Szépítő Egyesület soraiból indult, megvalósítását 1893-ban javasoltál először a városnak. „Miután a Szent István parkot szép fekvésének és közelségének fogva a meleg nyári napok estéin a város közönsége üdülés céljából nagyszámban szívesen keresi fel, miután a nagyközönség régi óhaja, hogy ott szórakozás szempontjából egy mulatóhely létesíthessék...”

Éhen Gyula 1897-ben a „Középhegy alatt elnyúló földdarabok kisajátításával oly terület birtokába juttatta a várost, amelyet a szépítő egyesület szorgalmas munkája és szinte erejét meghaladó áldozatkészsége rövid idő alatt kies közkertté, a mostani Szent István parkká alakította át.” A Kálvária alatt elterülő földrész területének fásítása ekkor már folyamatban volt. Farkas Ferenc elnöki jelentésében rendkívül eredményes évről számolt be a közgyűlésnek, 1898-ban befejezték a Szent István park „ültetvényezését”, elkészítették a parktól északi és déli irányba vezető utak fákkaal való szegélyezését.

A parkba telepített fákat, cserjéket ajándékba kapta a város. Az egyesület jegyzője Kaffehr Béla azt tanácsolta, hogy a Szent István parkot fekvésének és a talaj minőségének megfelelően telepítsék be, „az egyes fajták a kertészet és botanika iránt való tudományos hajlam fejlesztésére és istápolására, jelző czövekkel és feliratokkal láttassanak el.” Végül felsorolta azokat a lombos fákat, tűlevelűeket és cserjéket, amelyek alkalmasak e terület beültetéséhez. „Ezeket ajánlom a polgármester úr becses figyelmébe. Neki élénk érzéke van a szép iránt, s az meg fogja neki súgni, hogy nem helytelen dolog az, amit indítványozok” – fejezte be írását Kaffehr Béla. Saághy István 1902-ben - a város iránt való vonzódása bizonyosságául – jelentős felajánlást tett. A Szent István parkba 40 különféle nemes fenyőből álló gyűjteményt adományozott, valamint botanikai szempontból értékes fákat és cserjéket. Brenner Tóbiás polgármester örömmel fogadta az ajándékot, mert így a park újratelepítésének költségei jelentősen csökkentek és „létesül Szombathelyen az első közkert, mely nem csak árnyékot és üdülést jelent, hanem egyszersmind hivatva van arra, hogy a botanika szép tudományának kultuszához kedvet és pulzust adjon az ifjúságnak.”

Az 1913. év városszépítési munkálatai közé tartozott, hogy a Szent István parkba futórózsákat telepítettek.

A Szent István parkban áll az I. világháborús 83-as gyalogezred hősi emlékműve, melyet Merkli Ferenc készített 1931-ben. 1986-ban Csinger Péter vállalta az emlékmű restaurálását.

(Forrás: A Szombathelyi Szépítő Egyesület története 1885 – 2000 című könyv).
Jellegzetes építmény a parkban a víztorony, mely 1898-ban épült, ma ipari műemlék és itt találjuk Erzsébet királyné fáját, egy öreg nagylevelű hársat.

Ebben a parkban római emlékek is találhatóak, a park végén áll Szent István szobra, melyet 1996-ban állítottak, a millecentenárium tiszteletére. A szobor Tornay Endre András Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása.

Szombathely Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének helyi jelentőségű védett természeti területeknek (TT) nyilvánította az Ezredévi - Szent István park együttest, ahol a védelem célja, hogy az eredeti vegetáció meghatározó fajain alapuló, a millennium és Erzsébet királyné kultuszát megtestesítő - parképítészeti szempontból is jelentős - emlékpark megőrzése biztosított legyen.

Az akcióban több mint 40 fő vett részt, szemétszedés, a száraz ágak összegyűjtése és a falevelek összehúszása volt a feladat.

A Szombathelyi Szépítő Egyesület munkáját még két civil szervezet (Szombathelyi Határőr Nyugdíjasok Egyesülete és a Vas Megyei Rendőr Nyugdíjasok Egyesülete) és a Berzsenyi Dániel Könyvtár helytörténeti klubjának tagjai segítették



135 éves a Szombathelyi Szépítő Egyesület

<http://www.hirlevelplusz.hu/a-szepnek-legilletekesebb-es-leghubb-apoloi-135-eves-a-szombathelyi-szepito-egyesulet/>

a fenti linkre kattintva a teljes hír olvasható

Tisztelt Bizottsági elnök úr!

Tisztelt Könyvtár Igazgatónő!

Tisztelt egykori és jelenlegi tisztségviselők, egyesületi tagok!

Tisztelt Meghívottak, Hölgyeim és Uraim!

Megtiszteltetés itt állni, büszkeséggel tölt el, hogy ezen a jeles évfordulón, mint egyesületi elnök köszönhetem Önöket! Mikor azon gondolkodtam, hogy a beszédemben mit mondjak, rájöttem, hogy annyi mindenről kellene beszélnem, hogy azt szinte lehetetlenség lenne rövid idő alatt elmondani.

Aztán két szó jutott eszembe, a tisztelet és a köszönet, amely 2015 éve szorosan beépült a munkámba. Az idén 135 éves egyesület életében eltelt emberöltők alatt számtalan esemény történt, de egy dolog mindig a tagság és a vezetőség szeme előtt lebegett: tovább kell vinni azokat az értékeket, amelyet elődeink ránk hagytak. 2017-ben kaptuk meg „Az év civil szervezete” elismerést, mellyel egyesületünk több mint egy évszázados munkásságát ismerte el a városvezetés. Ez az elismerés nemcsak a mostani egyesületi vezetőknek és tagoknak szól, hanem mindenkinek, akik bármilyen módon az egyesület javát szolgálták. Ezúton szeretném tiszteletemet és köszönetemet kifejezni elődeinknek, akik egykor elindultak ezen az úton és csodálatos örökséget hagytak ránk. Köszönet és tisztelet mindazoknak, akik a legnehezebb körülmények között sem adták fel, szívükön viselték városunk, egyesületünk sorsát, és jelenleg is tevékenyen részt vesznek értékeink megóvásában!

„A múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek” – valljuk Vörösmarty Mihállyal együtt, hiszen a ránk hagyott örökséget védenünk kell, hogy az utánunk következő nemzedékek ne fényképekről, képeslapokról lássanak egy-egy emblemikus épületet, szobrot. Ha végigmegyünk a városon, kevés olyan helyszínt találunk, amely valamilyen módon ne kötődne az egyesület munkásságához. Vannak olyan értékeink melyek a mai napig megvannak, és bizony vannak olyanok is melyek eltűntek. De talán szerencsések vagyunk abban, hogyha már ezeket az értékeket nem találjuk, van egy hely, a levéltár, ahol az egyesület alakulásától a mai napig őrzik az egyesület dokumentációját. Talán nem mondok azzal nagyot, hogy Szombathely múltja, fejlődése is végigkísérhető, amikor ezeket az iratokat tanulmányozzuk.

És akkor íme néhány különleges adat és tény egyesületünk életéből:

1885-ben kézzel íródott alapszabályunk eredeti példánya fennmaradt, a levéltár őrzi, egyesületünk elnöke pedig az akkori polgármester, Varasdy Károly lett.

1913 – 1936 között, a leghosszabb ideig, 23 évig Herbst Géza, Vas vármegye alispánja volt az egyesület elnöke

1935-ben készült el és 85. születésnapját ünnepli az Oladi kilátó, az egyesület önálló nagy alkotása, melyet az 50 éves jubileumra építettek. Az egyesület máig szíven viseli a kilátó sorsát.

1885 – 2011 között, 16 elnöke volt az egyesületnek, ők a város tisztségviselői, nevezetes polgárai, a város életében fontos szerepet betöltő személyek közül kerültek ki

Az egyesület történetének egyik nagy történelmi jelentőségű tisztújítása 2011-ben történt, amikor először választottak hölgyet a nagy múltú szervezet elnökének Erdélyi Ilona személyében

1970-től napjainkig az egyesület 27 db emléktáblát és 2 db emlékművet készíttetett, de részt vett emléktáblák, kutak, műalkotások felújításában is.

2014-től 12 síremlék felújítását vagy rendbetételét csinálta meg az egyesület a Szent Márton temetőben, és 6 sír felújítása egy pályázat keretén belül jövő tavaszra fejeződik be. Ez a temető nagyon fontos szerepet játszik az egyesület életében, hiszen számtalan olyan neves személy végső nyughelye, akik az egyesületért és a városért sokat tettek. „A Szent Márton temető a város panteonja, hiszen Szombathely nagyjai itt nyugszanak! – mondta Orbán Róbert egy riport alkalmával.

Egyesületünk létrehozta az örökös elnökségi tag tisztséget, mely kitüntető címmel két jelenlegi tagtársunk rendelkezik. Rónai Károly és Theisz Károly közel 50 éve tevékenykedik az egyesület életében. Tagtársaink között sokan vannak, akik munkásságukért valamilyen elismerésben, kitüntetésben részesültek,

Podmaniczky-díjat, Príma-díjat és egyéb a szakmai kitüntetéseket kaptak.

Az egyesület 2019-ben SZMJV értéktárába is bekerült 3 kategóriában, ezek az épített környezet, természeti környezet és kulturális örökség.

„Az emberi nemnek hivatása nem rontás, pusztítás, megsemmisítés, hanem hogy munkáljon, alkosson, teremtsen” – gróf Széchenyi István ezen gondolata is lehetne a vezérfonala a kiállításnak, mely kiállítás az egyesület alakulásától vezeti végig a látogatót napjainkig. A parkosítás, fásítás, a villamos, az Oladi kilátó, az emléktáblák, temetői séták, a Potyondi-mocsár, a Tanítók fája, elismerések, oklevelek, kiadványok, könyvek, országos találkozók mind helyet kaptak a kiállításban. Természetesen ez egy töredéke az egyesület munkásságának a teljesség igénye nélkül. Minden szombathelyi nevében mondhatom talán azt, hogy büszkék lehettünk arra, hogy városunkban működik az ország második legidősebb városszépítő egyesülete.

Köszönöm igazgatónőnek a helyet, a kiállítási anyag feldolgozását Szalainé Bodor Edit, Spiegler – Kutasi Nikoletta és Molnár Andrea könyvtárosoknak.
Köszönöm dr. Melega Miklósnak a levéltári anyagok rendelkezésre bocsátását, és Spiegler Tibor helytörténeti gyűjtőnek a kiállításra adott ereklýeit.
Köszönöm bizottsági elnök úrnak, hogy ezen a számunkra jeles eseményen köszöntő beszédet mondott. Külön köszönöm minden partnerünknek a közös munkát, hiszen az összefogás ereje csodákra képes.
„A városszépítő álmok összefogással valóra válnak.” – Az egyesület ennek tudatában folytatja a jövőben is értékmentő, értékvédő és értékteremtő munkáját!
És végezetül engedjék meg, hogy megköszönjem Önöknek, hogy eljöttek a megnyitóra, a kiállított anyag megtekintéséhez jó nézelődést kívánok.
Ezennel a kiállítást megnyitom!



Az összeállítást küldte, Bódi Livia elnök

Hírek Tapolcáról

Október 6-ára emlékezve

A Tapolcai Városszépítő Egyesület szervezésében:

Amikor a harangok is sírtak

**Zenés-táncos színmű 9 jelenetben
– Prologussal és Epilógussal –**



MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA



Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

SZÉCHENYI 



Községi Tapolcaért



Bennünk élő történelem
TOP-7.1.1-16-H-E5ZA-2019-00795
számú projekt keretében.

Előadják a Batsányi Színjátszók.

Szereplők:	
Kolozsák (Nagy Agócska).....	Toma Toma
Tóbiás János megfigyelő, ajtóárny, homok alakoska.....	Horváth János
Hedi József inkabéna, kővánd szobrász.....	Zsigi Balázs
Redi Jánoska tánc? Rozália.....	Kegyesi Kitti
Milánka József fészkeszobrász.....	Antalcsy Zoltán
György István a magyar senyegő főkapitánya.....	Jakab Péter
Füstenberg László bábozós.....	Nemeth János
Danijelnek János bábozós, Antal várkapitánya.....	Bacsicska László
Hajnos táncosnő, az osztály senyegő főkapitánya.....	Ó Pásztor Miklós
Dobozos Lajos tanár.....	Dobozó Róbert
Dobozos Lajosné Katalin.....	Kompos Ágnes
Dobozos Ágnes kőműves.....	Horváth Lilla
Pálköszvény Ács Ferenc.....	Hegedű László
Pálköszvény Ács Ferencné Bertalan Judit.....	Kovács Erika
Horváth Nándor főkapitánya.....	Horváth Zoltán
Ó kőműves Nándor Antal.....	Fürst Kriszta
Horváth Nándor Antalné Bánya Julianna, György és Antal főkapitánya.....	Gáspár Anna
Horváth Nándor Anna, György és Antal nővére.....	Tóbiás
Csabka János, Tapolcai főkapitánya.....	Stankó Zoltán
Tánc József, Tapolca város népi táncos.....	Nemeth József
Tánc Józsefné.....	Füster Miklós
Miklós Jánosné Mária.....	Pálköszvény
Szörényi József főkapitánya.....	Balogh Zoltán
Szörényi Józsefné Anna.....	Kovács
Szörényi Mária.....	Antalcsy Lilla Anna
Bekker György és Anna.....	Kovács-Kovács Katalin
Tóbiás Ferenc.....	Hegedű
Bekker György.....	Balogh

Írta és rendezte: N. Horváth Erzsébet
Zeneszerző: Fülöp Ádám
Tánc: Batsányi Táncgyűttes

2020. október 6.

(kedd) 18:00

Ingyenes belépőjegy szeptember 21-től a
Tamási Áron Művelődési Központ portáján kell igényelni!

**Helyszín: Tamási Áron Művelődési Központ
(Tapolca, Kisfaludy u. 2-6.)**

Tapolcai Városszépítő Egyesület, illetve az egyesületet képviselő Varga Károlyné szervezésében 2020 október 6-án bemutatóra került az” Amikor a harangok is sírtak” című előadás mely a “Közösen Tapolcáért” TOP-7.1.1 – 16 H-SZA 2019-00795 számú projekt pályázati forrásából valósulhatott meg.

A Batsányi Színjátszók és a Batsányi Táncegyüttes tagjai , N. Horváth Erzsébet, a darab írója-rendezője és Fülöp Ádám zeneszerző nevével fémjelzett zenés-táncos színmű előadásával állítottak emléket a 1848-49-es szabadságharc utolsó napjainak, a forradalom leverését követő időszak magyarországi és tapolcai történéseinek, helyi kötődésű hőseinek. A darabot a népes szereplőgárda október 6-án, az Aradi vértanúk emléknapján, illetve október 7-én adta elő a Tamási Áron Művelődési Központban. Az iskolákban ugyanez napon zártkörű vetítésben láthatták az iskolák falain belül a COVID 19 vírus miatti egészségügyi intézkedések miatt. Fülöp Ádám zeneszerző írt N. Horváth Erzsébet szövegeire fülbemászó dalokat, hangszórókon bejátszott igényesen hangszerelt dalbetéteket, amelyeket a kilenc jelenetből álló színmű egyes szereplői több esetben a színpadon maguk énekelték el. A népes helyi amatőr színjátzó játékát most is a Batsányi Táncegyüttes kiváló táncosainak koreográfiái egészítették ki

A "Harangok..." a szabadságharc utolsó napjaiba, a világosi fegyverletétel körüli vitákba, vívódásokba, a megtorlás időszakába, a szabadságharc elbukásának fizikai és lelki következményeibe avatja be a közönséget. A megtorlás, majd később a nemzet szívében zajló ellenállás éveinek, időszakának tapolcai életképei között olyan, helytörténeti szempontból ismert, illetve jelentős tapolcai személyek, családok életének fájdalmas, vagy éppen örömteli mozzanatai sejlenek fel a múlt ködéből, mint a Horváth József által alakított Török János honvéd alezredes, mezőgazdász, újságíró, Redl József honvédszázados (Zsigó Balázs alakítja) és hitvese Tausz Rozália (Szabó Zoltánné Korponai Kitti),.

Miltényi József huszárszázados (Antalóczy Zoltán), Dobossy Lajos tanító és családja (Bognár Róbert, Rompos Alida és Horváth Lídia), Poklostelki Ács Ferenc és hitvese Bertalan Judit (Hangodi László, Kovács Edina), Noszlopy Gáspár (Révész Dávid), ifj Noszlopy Antal (Fiam Kristóf), Noszlopi Antalné Bárany Julianna (Dominek Ilona), Noszlopi Anna Tóth Edit, Csuba János kocsmáros (Tihanyi Zoltán), Tausz József városbíró (Németh József), Tausz Józsefné (Pásztor Miklósné), Márkus Jánosné Mari (Pokó Istvánné), Szarvas József honvéd (Bakos Nándor) Szarvas Józsefné Teri (Kócs Ida), Szarvas Marika (Antalóczy Lilla Anna), Berkes Györgyné Gizi (KudlikKonczek Krisztina), Tóth Ferkó (Ifju Zsolt) és Berkes Gyuri (Bíró Gergő). A krónikás Nagy Ágoston szerepét alakító, éneklő Torma Tamás a korabeli eseményekhez kötődő nagy történelmi nevek, Görgey Artúr főparancsnok (Takács Péter), Poeltenberg Ernő (Németh János) és Damjanich János (Baracska László) vértanú tábornokok, aradi várkapitány és a barikád másik oldalán álló Haynau (Fülöp Ádám) lépnek elő, hogy közös történelmi múltunk tragikus időszakára irányítva a figyelmet, emlékezhessünk és tisztelgessünk őseink előtt.

A színművet, a Batsányi Színjátszók játékát, Fülöp Ádám remekbe szabott dalait, a Batsányi Táncegyüttes művészi tánc koreográfiáit és minden technikai közreműködő teljesítményét nagy tapssal jutalmazta a hálás tapolcai közönség.

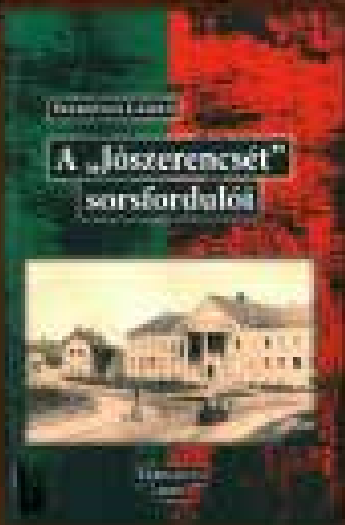
/Töreky László/



Hírek Várpalotáról

A várpalotai Városszéplő és -védő Egyesület
és a Krúdy Gyula Városi Könyvtár tisztelettel és szeretettel meghívja

PETROVICS LÁSZLÓ
A "JÓSZERENCSET" SORSFORDULÓI
monográfiája bemutatójára

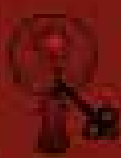


"Járlok papírra vettem és össze tesszem a dr. Faller József rendezett megemlékezéseket, jó érzéssel remélhetem, hogy az a kiállítás jól szolgálja dr. Faller Jenő emlékének ápolását, a kiállítás a várpalotai könyvtárban és a helyi lakosok számára is hasznos információkkal szolgálhat: a Jószerencsét Művelődési Központ – a jövőben is ez az ilyen haláluk – példát vehet arra, hogy az emlékek gyűjtése, összegyűjtése felkutatása több hasonló a helyi lakosok közötti megemlékezést eredményezhet."

Dr. László Petrovics
Bp. 107. máj. 1994. november 10. 725. p.

A megjelenteket köszönti Budai László könyvtárvezető
és Próder István nyugalmazott múzeumi igazgató
A kötetet méltója Katona Csaba, Várpalota Város alpolgármestere,
Rabi Ferenc a BDSZ elnöke
és Márkusné Vörös Hajnalka főlevéltáros,
a Veszprém Megyei Honismereti Szövetség elnöke

Helyszín és időpont:
8100 Várpalota, Krúdy Gyula Városi Könyvtár
kamaterem
2020. szeptember 29.
16 óra



A kötet a helyszínen vásárolható és a szerző dedikálja
Kérjük, figyeljenek a kötetek díjazásának befizetésére!
A rendezvény képfelvételekkel és hangfelvételekkel lesz!



További információ: 88/592-060 | konyvtar@krudylib.hu

Elismerések a XXXV. Várpalotai Napok rendezvényén

Egyesületünk tagjai közül az idei évben javaslatunkra Horváth Józsefné és Magyar-né Blank Ilona részült elismerésben.

Mindketten a Várpalota Város –Önkormányzati-képviselőtestülete emlékérmét vehették át a város polgármesterétől szeptember 4.-én délután a Thury vár udvarán.

Melléklet fotók: Horváth Józsefné átveszi az elismerő emlékérmét, emlékérem, emléklap, virágcsokor.

Több éves hagyomány, hogy ez alkalomból, egyesületünk által alapított Városszépítő –díjat is átadjuk a Virágos Várpalotáért mozgalom elismeréseként. Két olyan személy érdemelte ki díjunkat, akik nemcsak saját környezetük csinosításában jeleskedtek, hanem egy városrész felé is megmutatták elkötelezettségüket.

Kungl Mónika a Készenléti lakótelep 21 .sz. társasház példamutató környezetszépítésért, mellyel hozzájárult a lakótelep virágosítási mozgalomának terjedéséért. Szőke Rajmund a fiatalabb korosztály képviselőjeként- hosszú ideje végzett elkötelezett városdiszító munkájáért vehette át az oklevelet és egy kerámia dísztálat az egyesület elnökétől és Horváth Józsefné elnökségi tagtól.

Várpalota, 2020.09.18.

Üdvözlettel: Petrovics László
elnök



Melléklet fotók: Horváth Józsefné átveszi az elismerő emlékérmét, emlékérem, emléklap, virágcsokor.

Az emlékezők nem felejtenek ...

Mórotz Miklós várpalotai születésű festőművész halála 50.évfordulóján.
2020.09.16-án, Várpalotán, az Alsóvárosi temetőben - sírja előtt - megemlékezést tartott a várpalotai Városszépítő és -védő Egyesület.

Az emlékezők, tagtársak városlakók és művészetbarátok jelenlétében Petrovics László ny. tanár az egyesület elnöke méltatta és bemutatta az egykori művész életútját.

Emlékeit felidézve kitért arra, hogy 1996.október 12-én nyílt kiállítást szervezett a művész tiszteletére - akkor a Jó szerencsét Művelődési Központ igazgatójaként - a település szülötte emlékére. Felhívásuk által 17 magánszemély több mint negyven alkotását, mutathatták be, azok által, akik festményét tulajdonosként őrizték, ám nem csak őrizték, hanem megbecsült műtárgyként díszíthette lakásuk szobáját.

Előadásában Mórotz Miklósról megtudhattuk: „Várpalotán született 1890-ben egy szegény nyolcgyermekes család első gyermekeként. Édesapja csizmadia volt. Gyermekkora megegyezett az akkori idők szegény sorsú gyerekeivel. A nehéz körülmények között élve csak hitében, elhivatottságában és tehetségében bízhatott. Életének egy különösen fontos szakasza, amikor saját erejéből - Újváry Ignác tanítványaként - tanulhatott az Iparművészeti Főiskolán. Amerikába is kivándorolt, ahol templomi freskókat restaurált.1917-ben történt visszatérése után küzdelmes életében a mindennapok létfenntartása mellett megnyugvást- az alkotói magány - a festészet jelentette.1923-ban nyílt első kiállítása a budapesti Múcsarnokban. A Nemzeti Szalon kiállítója is volt. Szülőhelyéhez mindvégig hű maradt. Mórotz Miklós festőművész segítségre és támogatásra szorult, mert megélhetése nem volt biztosítva, ezért 1946-ban a szabadművelődési felügyelő patronálásával sikerült elhelyezkednie, így a művész kenyérgondjai Várpalotán megoldódtak, aki ennek viszonzásául éveken keresztül oktatta a fiatalokat.

Tudását, munkabírását a festészet iránti szeretetét 1952-től. a Szabadság Kultúrotthonban kamatoztatta. Akadémista szemléletét nem tagadta élete során. Hollós Simon és követői által képviselt stílusa a naturalizmus volt.

Az emlékező hangsúlyozta, hogy elsődleges forrásként hasznosítható a pályatárs és festőművész kolléga - Nagy Gyula - egyik várpalotai kiállítására irt laudációja:

„Az első világháború utáni nehéz évei küzdelmekkel teli volt. Budapesten lakott, sok munkáját állította ki, de a megélhetése viszontagságos volt. A század harmincas éveiben már Veszprémben találjuk” Amikor, a második világháborút követően Várpalotára került a szülőföld szeretete visszaadta újra alkotókedvét. Itt megtalálta barátait és tanítványai szeretete pedig a képzőművészeti kör irányításában biztonságot adott számára. A kor és pályatárs az -Egry -díjas- Nagy Gyula festőművész gondolatait kölcsönözte, amikor az alábbiakat idézte: „Mint festő, éppen olyan egyszerű és becsületes, mint az ember. Alaposság és mûgond jellemzi műveit. Technikai felkészültsége kifogástalan. Szigorú bírása önmagának. Többre nem vállalkozik, mint amit meg tud valósítani maradék nélkül. Hatásvadászat és szemfényvesztés távol áll tőle. Ez, ha néha halk szavú is, kevésbé tetszetős, de, mindig őszinte és igaz.”

Alkotásait szemlélve, a mai felsővárosban élőkrol, a családjáról és a település környékéről maradtak fenn alkotásai. Különösen tájképei, színei melyek a végtelen nyugalmat sugározzák. Összefoglalva helyi jellegűek az őt körülvevő kissé zárt világ örökítése a jellemzője.

Befejezésül, az elnök úr példamutatásul elmondta: halálának 50. évfordulóján, mi kései utódok nem feledkezünk meg azon elődeinkről, akik, az életük során városunkban, maradandót tettek, mint ahogy Mórotz Mikósra emlékezve munkássága ma is érték, városunk hírét öregbítette és gazdagabbá tette. Azzal is, hogy mai képzőművészeti életünk megalapozódása erre az időszakra tehető.

Az emlékezők nevében - csendben - Miklós bácsira emlékezve sírjára koszorút helyezett Petrovics László elnök,

Rigó László titkár és Próder István bizottsági elnök.

A koszorúzást követően rövid temetői sétán, a megjelentek tájékoztatást kaptak arról, hogy a Városszépítő és - védő Egyesület - pályázati úton- a Nemzeti Panteon Alapítványtól nyert támogatásból, tervezi 3 sír felújítását és Várpalota Város Önkormányzata felé kezdeményezte. védetté nyilvánításukat.

Várpalota, 2020.09.18.

P. Forgács Zsuzsanna

A fotókat készítette: P. Forgács Zsuzsanna



A JÓ SZERENCSENYI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
(Várpalota, Honvéd u. 1.)

Tisztelettel és szeretettel
meghívja Önt és kedves családját

1996. október 12-én, 17.⁰⁰ órára

az Intézmény kamaratermébe,

MÓROTZ MIKLÓS

(1890-1970)

emlékére rendezett

KIÁLLÍTÁS MEGNYITÓJÁRA.

Megnyitja: Dr. HUSZÁR PÁL
egyetemi adjunktus

A kiállítás megtekinthető:

1996. október 13-tól október 31-ig,
naponta 14.⁰⁰-19.⁰⁰ óráig.

MÓROTZ MIKLÓS

emlékkiállítására

Sokak emlékeztében még él alakja, arca, munkássága. Érdemes lenne elgondolkodni azon, vajon miért feledkezünk el Rólá oly hosszú ideje?

Várpalotán született, 1890. augusztus 13-án, egy szegény, nyolcgyermekes család első gyermekeként. Édesapja eszmadha volt. Ilyen nehéz körülmények között élve csak hűben, elhivatottságában és tehetségében bízhatott. Újváry Ignác tanítványaként tanult az Iparművészeti Főiskolán. Amerikába is kíváncsoriult, ahol templomi freskókat restaurált. 1917-ben történi visszatérése után küzdelmes életében a mindennapok létfenntartása mellett megnyugtást, az alkotói magány - a festészet jelentette. 1923-ban nyílt meg első kiállítása a budapesti Műcsarnokban. A Nemzeti Szalon kiállítója is volt. Szülőhelyéhez mindvégig hű maradt. Tanítását, munkabírást a festészet iránti szeretetét 1932-től a Jó Szerencsényi Olvasókör, majd a Jó Szerencsényi Művelődési Ház Közművészeti Szakkörével és csoportjával osztotta meg. 1936-tól a Közművészeti Alap tagja. Állandó résztvevője a Bányász Közművészeti Szakkörök kiállításainak. Több díjat nyert. Várpalotán gyűjteményes kiállítása keretében 1965-ben mutatta be műveit. Művészetére jellemző, az emléképeken alapuló realista látványfestés. Szűkebb hazája és környezete iránti vonzódása mindvégig kísérte alkotásait. Ifjú kora ellenére is aktív dolgozott. Jó barátság fűzte Nagy Gyula festőművészhez is, akinek pályája alakítását nem látványosan ugyan, de sajátos szakmai igényességével segítette. 1970-ben csendesen, szerényen, ugyanakkor gazdag munkássága után hunyt el Várpalotán.

A szíve szerint választott táj költője azóta minden témájában és alkotásában uralkodik. Ezért nekünk várpalotaiaknak illik megbecsülni művészetét. Köszönjük művelődésnek, akik ehhez az emlékkiállításához a tulajdonukban lévő alkotásokat felajánlották, hogy azokat bemutathassuk.

Petrovics László

MEGHÍVÓ

Mórotz Miklós

várpalotai születésű festőművész
halála 50. évfordulóján

- 2020.szeptember 16-án 17.00 órakor –
emlékezést tart a

Városszépítő és- védő Egyesület a
várpalotai alsóvárosi temetőben.

Program:

- emlékezést mond, Petrovics László
ny. tanár az egyesület elnöke
- koszorúzás

Minden érdeklődőt – emlékezőt - szeretettel
vár az egyesület vezetősége.



A fotókat készítette: P. Forgács Zsuzsanna

Hírek Keszthelyről



Keszthelyi Városvédők Egyesület

8360 Keszthely, Múzeum utca 2.
www.keszthelyivarosvedok.hu
info@keszthelyivarosvedok.hu

Szakmai állásfoglalás a keszthelyi Balaton-parti területsáv lakóépületekkel történő beépítéséről

A közelmúltban lezajlott és a jövőben tervezett Balaton-parti lakóingatlan-építések a városfejlesztési, környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontokat egyöntetűen figyelmen kívül hagyják, ezért véleményünk szerint ellentétesek Keszthely városának és lakóközösségének elemi érdekeivel. A parti sáv lakóépületekkel történő beépítése megbontja az épített és természeti környezet közötti évszázados egyensúlyt, rombolja a város tájképi örökségét, súlyosan terheli településünk természeti környezetét, egyben ellehetetleníti a város stratégiai céljainak megvalósítását. Mindezt valós értékkeresés nélkül.

A keszthelyi Balaton-part egyediségét a páratlan természeti környezet, és a túlnépesedő világban ma már ritka, ezért is különösen értékes alacsony beépítettség adja. Ez adja azt a vonzerőt, ami miatt hazai és külföldi vendégek városunkat érdekes és értékes desztinációként tartják számon. Ezt az értéket rombolják a Balaton-partra indokolatlanul épített házak.

A vasútvonal és a Balaton közötti területsáv részleges, szigetszerű beépítését legfeljebb a közösség igényei (szolgáltató létesítmények, szállodák és vendéglátóhelyek) indokolhatják, ezek is kizárólag alapos megfontolás alapján, környezethez igazodó módon. A vízparti lakóparkok, lakótelepek, apartmanházak kialakítása pozitív hatást nem gyakorol a településre. A város költségvetési helyzetét a Balaton-parti lakások tulajdonosaitól befolyó különböző adók és illetékek lényegesen nem javítják.

A túlzott és funkcionálisan idegen beépítés miatt számos negatív következménnyel is számolhatunk. A tájromboláson túl, ami önmagában is hitelteleníti az ilyen beépítéseket, egy sor egyéb negatív környezeti és társadalmi hatást vált ki, a hőszigeteléstől a forgalom-növekedésig, az újabb kerítés-erdőig, amik felszabdallják a közterületet, elzárják a partot. Több száz lakás, háztartás megjelenése a parti sávban komoly parkolási, hulladékkezelési problémát is okoz, egyben megteremti az igényt a kiszolgált kereskedelmi és szolgáltató, illetve oktatási intézmények telepítésére - így további beépítést indukál. Ezzel az elsősorban lakóit szolgáló, másodsorban az ide látogatóknak örömet adó kisvárosi Keszthely helyett egy középváros képe jelenik meg a tó nyugati partján, rombolva környezetét, elvesztve vonzerejét.

A helyi építési szabályzat (HÉSZ) és a szabályozási terv egyes övezetekben egyértelműen tiltja a lakásépítést. Hogy megfeleljenek a szabályozásnak, a beruházók az egyértelműen lakásszerű épületeket üdülőnek, szálláshely-szolgáltató épületeknek tüntetik fel, aztán ezeket esetleg később lakássá minősíteni igyekeznek az épületek karakterének, és talán az eredeti céloknak is megfelelően. Bizonyos parti övezetekben a lakhatás, mint másodlagos funkció a HÉSZ szerint megjelenhet, de a szabályozás a parti sávban sehol sem engedélyez olyan beépítést, ami elsősorban lakóövezeti volna. Tisztán látható a jogalkotói szándék, ami egyben a közösségünk érdeke is.

Véleményünk szerint a fent leírt szempontok érvényre juttatása és az ezzel ellentétes folyamatok megakadályozása a városvezetés és a városlakók közös feladata. Kiemelt szerepe van benne a mindenkori polgármesternek és képviselő-testületnek, a főépítésznek valamint a helyi civil szervezeteknek. A tiszta jövőkép, a gyors és tudatos cselekvés a Balaton-parti beépítések megállítására elengedhetetlen ahhoz, hogy városunk a jövőben is élhető, vonzó hely maradjon és ne induljon el egy vitatható minőségű, visszafordíthatatlan "vízparti városiasodás" és az ezzel járó, világszerte megfigyelt, környezeti és társadalmi hanyatlás útján.

Felhívjuk ezért városunk vezetőit, tisztségviselőit és minden jóérzésű keszthelyi és környékbeli polgárt, kövessen el mindent a Balaton-part további beépítésének megakadályozására.

A jövő azoké, akik felkészülnek rá a jelenben.

Keszthely, 2020.11.12.

Könyvajánló, lapszemle

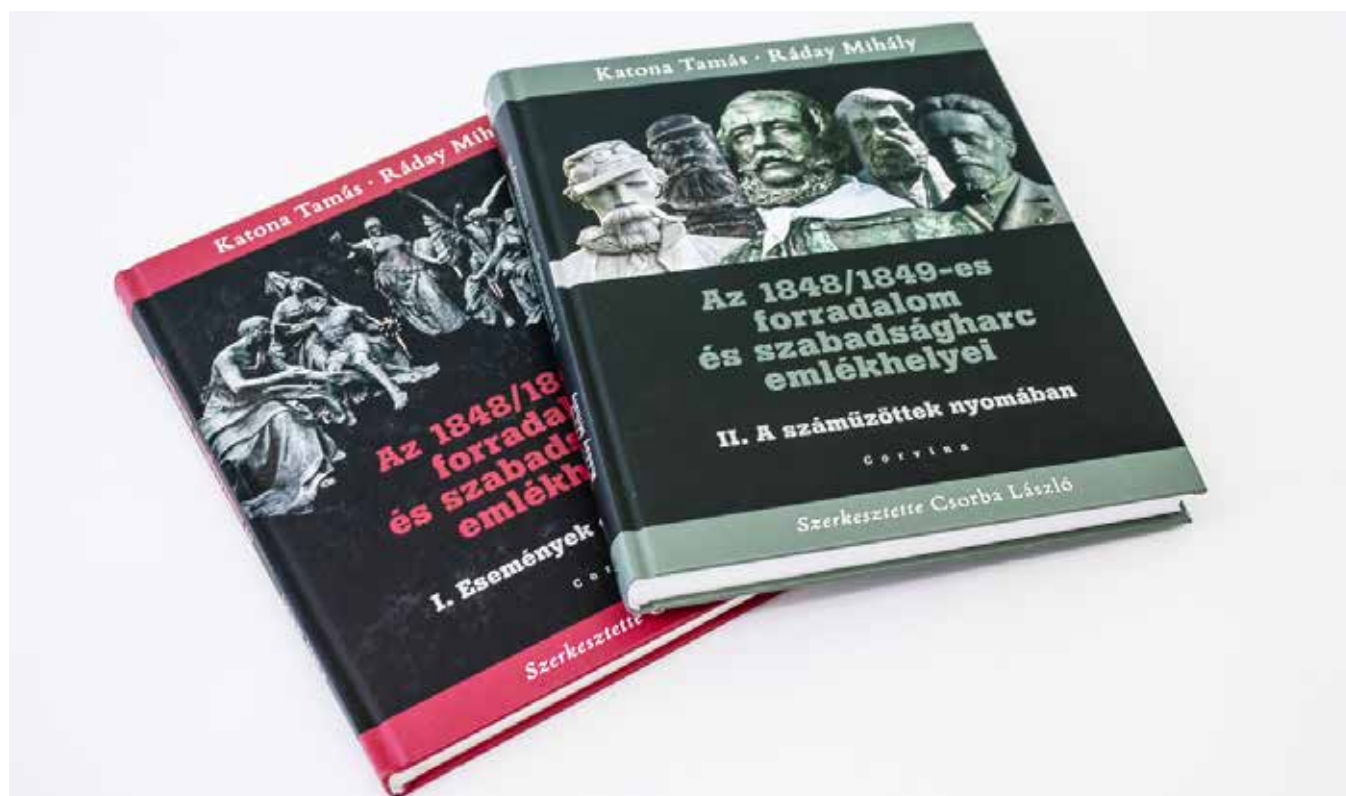
MEGJELENT



AZ IPM SOROZATÁBÓL KÉSZÜLT

**Karácsonyra ajánljuk Ráday Mihály
könyvét.**

**Keresse a Fekete Sas Kiadónál,
és a boltokban
www.feketesas.hu**



Megjelent: a nagyobb könyvesboltokban az I. és II. kötettel együtt már a könyvesboltokban kapható.

Katona Tamás - Ráday Mihály

Az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc emlékhelyei

III. Arcok és sorsok Hol sírjaink domborulnak

Az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc emlékhelyei
III
Katona Tamás · Ráday Mihály



Harmadik, egyben a sorozatot záró 48-as emlékhelyek-kötetünk tartja kezében az olvasó. Utolsó oldalán helyénvaló a Madách-idézett: „Be van fejezve a nagy mű, igen. / A gép forog, az alkotó pihen.” A nyomdagepék még forognak, amikor ezeket a sorokat írom, és az egyik alkotó, Katona Tamás már pihen... Nélkül kellett befejeznünk a nagy munkát, amibe hajdan ketten belefogtunk.

Sokat dolgoztunk együtt, meg sokat vitakoztunk is, egy ilyen pillanatot öröklített meg a Magyar Távirati Iroda fotója. A parlamenti folyosón beszélgettünk éppen, a rendszerváltás utáni első országgyűlési tagjainkat. Abban azonban soha nem volt köztünk vita, hogy az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc miféle esztendője, elő- és utókora történelmünk talán legzűbebb, legzseretesebb korszaka. Ez az, amit meg kell ismernünk és megszeretnünk minél több emberrel. A Magyar Televízió műsorkészítő munkatársaként így meghívtam Tamást, hogy a 48-asok sírjai kapcsán meséljen arról a kamerák előtt, hite megérdemes emlékezniük. A nézőknek tetszett az adás, jöttek az újabb alkalmak, és végül egész műsorévfolyam nőtte ki magát az első beszélgetésből, olyan sikerrel, hogy nem is értettük, miért kellett 14 év után leállítani a félveente sugározott adás-sorozatot. A filmet a Corvina Kiadó könyvsorozat formált. 2013-ban jelent meg az első kötet, 2016-ban a második. A befejező, harmadik kötetben a korszak talán legfontosabb szereplőinek életét igyekeztünk összefoglalni a biográfiai vázlatok helyett a nyugvóhelyükig, amelyre a honvédeknek – nem az őseink, az lehetetlen lenne – gondos ábraképes karakterszava következik. Önmagukban is megáll a mű, de még szívesebben a másik kezével összedolgozva. Ezt segítjük azáltal, hogy a végére illesztünk a látott kötet egyesített helyszín- és névmutatót.

Kérem, kedvük, forgassák hasonlóan minálunk könyvünket, szeressék és becsüljék 1848/49 hőseit, s kérem, hogy tartsák rendben, s ha éppen szükséges, segítsék felújítani az emlékeket őrző helyszíneket.

Ráday Mihály



Az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc emlékhelyei

III. Arcok és sorsok
Hol sírjaink domborulnak...

Corvina

5990 Ft
Corvina Kiadó
e-mail: corvina@lira.hu
www.corvinakiado.hu

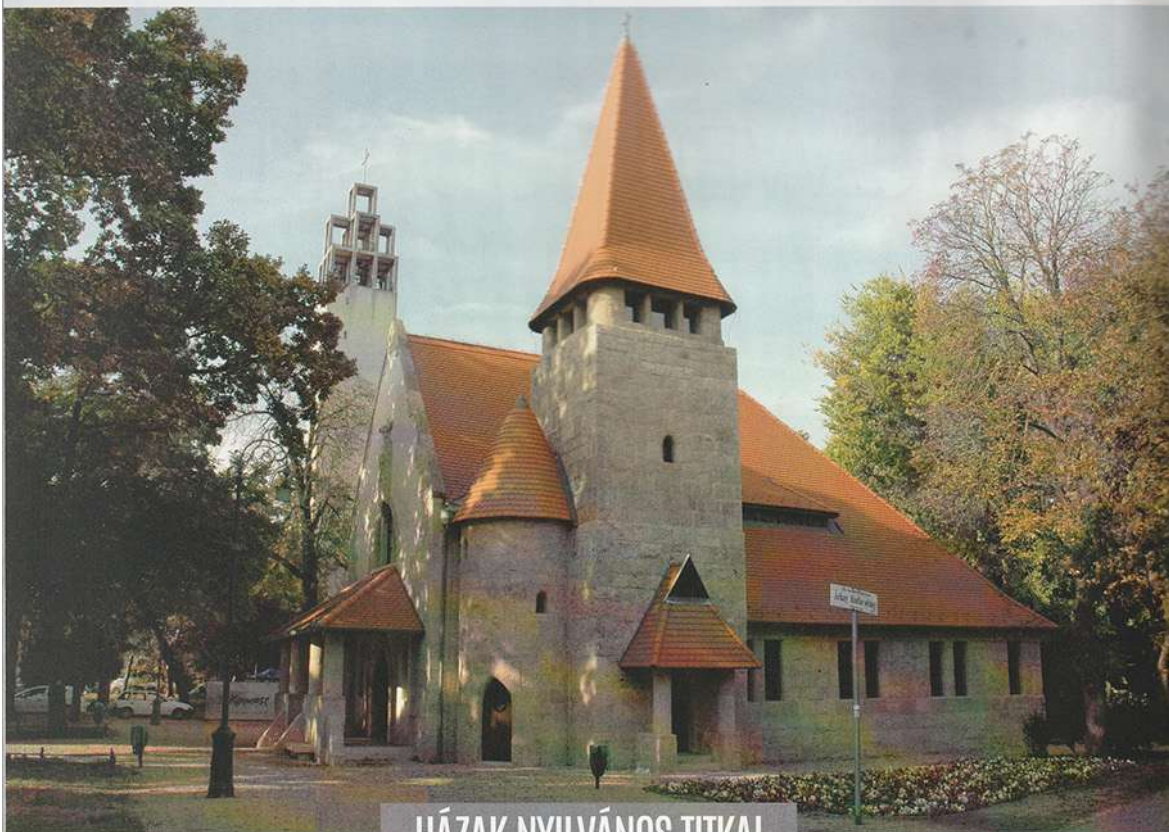


Szerkesztette Csorba László

IPM

Az IPM legújabb számában Ráday Mihály írása, már az újságárusoknál

építészet



HÁZAK NYILVÁNOS TITKAI

A VÁROSMAJORI PLÉBÁNIATEMPLOM

A teljes nevén Budapest-Városmajori Római Katolikus Egyházközség Jézus szíve plébániatemplomában a névadó ábrázolást láthatjuk egy hatalmas ólmozott üvegablakon a szentély záródásaként, s ez egyben a főoltárkép funkcióját is betölti. Tervező művésze Sztehlo Lili volt, a templomot tervező építész, Árkay Bertalan felesége, kivitelezője pedig Palka József és Johan Hugó. Éppen az üvegablakok adják az aktualitását, hogy most erről, pontosabban ezekről az épületekről beszéljünk.

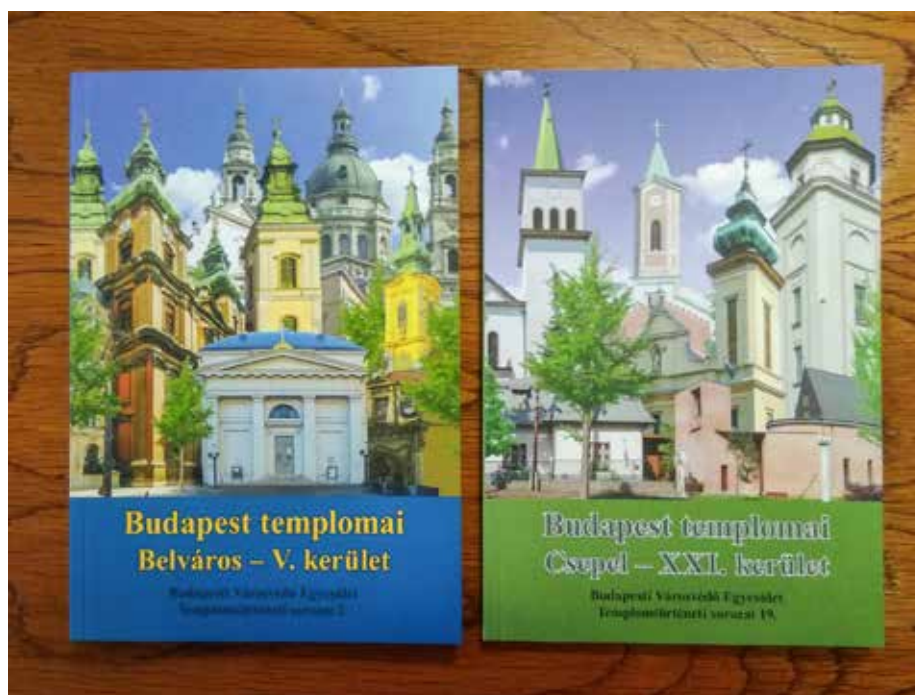
Szerző: Ráday Mihály

112

IPM 2020. december



Millisits Máté - Protestáns Budapest
Megjelenés előtt...várható megjelenés: 2021 január



Megjelent a Templomos könyvek sorozat két újab kötete. A könyvek megrendelhetőek, A Budapesti Városvédő Egyesület titkáránál, Jeney Attilánál: attila.jeney@gmail.com
www.varosvedo.hu

Lapszemle

Oszlik a köd a Black Lives Matter szobor körül

RÁDAY MIHÁLY INDEX 2020.12.13. 11:28

A IX. kerületbe tervezett BLM-szobor apropóján Ráday Mihály városvédő ad rövid áttekintést arról, hogy ki és milyen szempontok figyelembevételével dönthet egyes budapesti szobrok felállításának ügyében.

A teljes írás, a linkre kattintva olvasható

<https://varosvedo.hu/2020/12/14/raday-mihaly-oszlik-a-kod-a-black-lives-matter-szobor-korul/>



A Magyar Fotográfiai Egyesület

Története

https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Fotogr%C3%A1fiai_Egyes%C3%BClet

A fenti linkre kattintva olvasható az Egyesület története

a MAGYAR FOTOGRÁFIAI EGYESÜLET since 1899
interaktív délutánja
BUDAPEST 2020
10.03.szombat 15:00-20:00óra

1056 Budapest, Belgrád rkp. 17.5.em.



MEGHÍVÓ
Kedves Barátom!
Sok szeretettel meghívlak a MFE interaktív délutánjára az egyesület műterem galériájába!

Program:

- Péntek Orsolya képzőművész - író "A magyar fotó 1840-1989" című könyv szerzőjével beszélget Csikós Attila író.
- Betekintést nyerhetsz a műtermi divatfotózás menetébe.
- Portré fotózás (igény szerint) beauty világítással. A Rólad készült fotót email-ben elküldjük!
- Zene: Bored Groupies
- A Budapesti Városvédő Egyesület és a Magyar Fotográfiai Egyesület közös fotókiállítása: "FÉNYEK és ÁRNYAK. VÁROS"
- Fotózással kapcsolatos egyéb érdekességek

A délután háziasszonya: Gara Mercédesz

A rendezvény ingyenes!
A rendezvény biztonságos megvalósítása érdekében kérlek tedd lehetővé az egészségügyi óvintézkedések megvalósítását.





Magyar Fotográfiai Egyesület 2020

https://www.youtube.com/watch?v=WvhXS68JUPs&feature=share&fbclid=IwAR3QM5AvuFUUP7sh_XQ88C15A2tKtPcNLOHraERwyewcDAadctLj9zrNK0o

A fenti linkre kattintva látható egy rövid összefoglaló az eseményről

<https://www.facebook.com/groups/276211873036195>

A fenti linkre kattintva található az Egyesület profilja

Hírek Partiumból

Mejelent a Partium, a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság Honismereti Lap 2020. 2.száma

http://varosvedo.hu/vfsz_h%C3%ADrlev%C3%A9l_2020_III_4_mell%C3%A9klet_1.pdf

A teljes tartalom a linkre kattintva olvasható:



DUKRÉT GÉZA

GONDOLATOK A NEMZETI ÖSSZETARTOZÁS NAPJÁRA

2020. a Nemzeti Összetartozás Éve

Már 1992-ben megszületett az a gondolat, hogy szükség lenne egy honismereti szövetség létrehozására, amelynek feladata helytörténeti és néprajzi kutatás, műemlékvédelem, honismereti nevelés. Fő gondolata a szülőföldhöz való ragaszkodás, az épített örökség védelme, hagyományaink ápolása. Mindezek csak széles körű összefogás alapján valósulhatnak meg. Már mindjárt az alakuláskor, 1993-ban, öt megyéből jöttünk össze: Máramaros, Szatmár, Szilágy, Bihar, Arad megyékből, de felkérést küldtünk Temes megyébe is. Így lett a neve Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság. Ennek a társaságnak a munkája már eleve a nemzeti összetartozásra alapozott.

Ahogy bővült a létszám, mind ismertebbé váltunk, határainkon túl is. Ezt elősegítették a honismereti konferenciák, amelyek lassan nemzetközivé váltak, valamint a lap- és könyvkiadásunk. Ami pedig nagyon fontos: írásaink eljutottak egy széles magyar olvasói réteghez, mind városainkban, mind vidéki közösségeinkben. Egy másik fontos hozadéka társaságunknak az, hogy műemlékeink megbecsülésének új korszakát sikerült meghonosítanunk. Számos műemléket a mi közreműködésünk révén sikerült felújítanunk és állítanunk, s az évenkénti megemlékező ünnepségek szervezői és szónokai is a társaságunk tagjai, mind a Partiumban, mind más régiókban.

A különböző hazai civil szervezetekkel való szoros kapcsolataink mellett, mint az Erdélyi Kárpát Egyesület, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Kriza János Néprajzi Társaság, a Partiumi Keresztény Egyetem, mind jobban

bővültek a határon túli kapcsolataink. Érdemes felsorolni őket. Mindjárt a kezdetkor megvolt a kapcsolatunk a Honismereti Szövetséggel. Majd következtek a többi kapcsolatok: Magyarhoni Földtani Társulat, a szegedi, a debreceni, a pécsi egyetemek, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal, később a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, főleg annak szegedi irodája, ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, a szlovákiai Borsiban működő II. Rákóczy Ferenc Emléktársaság, Magyar Statisztikai Társaság, a debreceni Hajdú-Bihar Megyei Műemléki Albizottság, Város- és Faluvédők Szövetsége, Hungaria Nostra, a hajdúszoboszlói Bocskai István Hagyományörző Egyesület, a debreceni Hajdúság-Partium Értékmentő Egyesület, a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Társaság, az isaszegi Határon Túli Magyar Emlékhelyekért Alapítvány, a Bihari Múzeum Baráti Köre, a veszprémi és székesfehérvári Alapítvány a Magyar Műemléki Topográfia Támogatására. Ezekkel a szervezetekkel kitűnő az információ- és kiadványcsere. Itt említeném meg az általunk alapított Fényes Elek-díj átadását számos hazai és határon túli személynek, akik kitűntek a helytörténeti kutatásban, a műemlékvédelemben, hagyományaink ápolásában, a honismereti nevelésben. Mindezek a kapcsolatok, közös tevékenységek a nemzeti összetartozást erősítik. Önzetlen munkásságunk legyen ösztönző erő minden magyar nemzetiségű társunk számára, mind a Kárpát-medencében, mind a világon bárhol élő magyar nemzettársunknak,

Isten áldásával.

Figyelmükbe ajánljuk



VÁROS- ÉS FALUVÉDŐK SZÖVETSÉGE HUNGARIA NOSTRA

Bejegyzési cím: 1126 Budapest, Szoboszlai utca 2-4.

Postacím: 1531 Budapest, Pf. 22.

Mobil: 06-20-771-21-75

Iroda bejárat: 1126 Budapest, Böszörményi út 20.-22. felől

e-mail: hungarianostra.iroda@gmail.com

www.hungarianostra.hu

Tisztelt Egyesületi Vezető!

A Város- és Faluvédők Szövetsége (Hungaria Nostra) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46ED irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló Európai Parlament és Tanács 2016/679 számú rendelete alapján frissíti adatbázisát.

Ennek érdekében kérem, a mellékelt kérdőívet szíveskedjen kitölteni és aláírt, scannelt formában (vagy fotózva) hungarianostra.iroda@gmail.com címre megküldeni.

(Akik már vissza küldték, azoknak köszönjük szépen, és tekintsék levelünket tárgytalannak.)

Budapest, 2019. október 22.

Tisztelettel:

Ráday Mihály
elnök
sk.

EGYESÜLETI TAGNYILVÁNTARTÓ LAP

1. Egyesület neve:
Rövidített neve:
2. Egyesület székhely címe:
3. Postacím:
Iroda:
4. Egyesület elérhetőségei (telefon, mobil, e-mail, WEB lap stb.):

5. Az egyesület alapításának az éve:
6. Az egyesület vezetője:
7. Az egyesület vezetőjének elérhetősége (telefonszám, e-mail):

8. Az egyesület titkára:
9. Az egyesület titkárának elérhetősége: (telefonszám, e-mail):

10. Tagja-e a szervezet a Város- és Faluvédők Szövetségének?
11. Kíván-e tagszervezete lenni a Város- és Faluvédők Szövetségének?
12. Szeretne-e tájékoztatást kapni a Szövetség munkájáról?
13. Az egyesület alaptevékenysége (max. 3 szó): PL.: Kultúra, kulturális örökség,
közösségfejlesztés, lokálpatriotizmus, hagyományőrzés stb.
14. Egyéb fontos információk: Közhasznú
15. Hozzájárulok, hogy a fent rendelkezésre bocsátott adatokat a Város- és Faluvédők Szövetsége (Hungaria Nostra) tagnyilvántartásában szerepeltesse, a megadott e-mail címeken számunkra tájékoztatókat küldjön.

Dátum:

.....
az egyesület vezetőjének, elnök aláírása

.....
az egyesület titkárának aláírása

TAGEGYESÜLETEINK FIGYELMÉBE AJÁN LJUK:

www.pafi.hu

Ingyenes országos pályázatfigyelő oldal, ahol témakör és idő szerint is

lehet keresni az aktuális pályázati kiírások között.

Köszönetet mondunk mindenkinek aki a Hírlevélhez anyagot küldött a következő Hírlevelünkhöz pedig továbbra is várjuk a friss híreket és ötleteket a:

hungarianostra.iroda@gmail.com email címre,
minden hónap 20.-ig.

Továbbra is várjuk 1%-os személyi jövedelemadó felajánlásukat:

Adataink:

Kedvezményezett neve: Város-és Faluvédők Szövetsége

Kedvezményezett adószáma: 19003647-1-43

Támogatásukat előre is köszönjük!



Városvédők Hírlevele

A Város -és Faluvédők Szövetsége -Hungaria Nostra- időszakos elektronikus kiadványa

Felelős kiadó: Ráday Mihály elnök

Szerkesztik: Tihanyi Károly és a tageszcsületek

hungarianostra.iroda@gmail.com, www.hungarianostra.hu, www.facebook.com